

Šiame numery

Laisvųjų tremtinių analogijos.
Poeto ir kunigo konfliktas
James Joyce kūryboje.
Dailės kūrinių elementai
ir prietarai.
Rimo Vėžio eilėraščiai.
Paminklas šviesiam idealistui.
Pasaulio lietuvių istorijos
reikalai.
"Minkšti" ir "kietesni" gėrimai.
Spygliai ir dygliai.

Kertinė paraštė

LAISVŲJŲ TREMTINIŲ ANALOGIJOS

Kaip kiekviena emigracija, taip ir pastaroji mūsų — laisvųjų tremtinių išeivija, nėra amžinos, matuojant visatos šviesmečių matu. Ši kartą norėtume čia užakcentuoti tik tai, kad ne išeivijos amžinumas, bet jos prasmingumas savam laike yra pats svarbiausias dalykas. Tegu ten okupantas mus pravardžiuoja nuliūžusia nuo tautos kamieno šaka, jau džiūstančia arba jau ir visai sausa, bet kol mūsų dabarties kultūrinis ir politinis išnykštis darbas okupantui yra rakštis, tol savai tautai jis yra prasmingas.

Tačiau prasmingam darbui pabirti pavojus yra. Ir ne vien tik tiesioginė okupanto užmačiose, bet ir savųjų žmonių pasimetimo aklume, beprasmiškam tarpusavio stumdymesi. O ir dėl to nereikėtų nusiminti. Mes ne pirmi tokie. Gal būt, ir ne paskutiniai? Panašų į mus pavyzdžių praeities šimtmečiuose galėtume prisigraibyti apčiai. Ir iš jų reikėtų patiemis pasimokyti.

O kad laisva politinė išeivija savo tautai gali būti ne vien nuliūžusia šaka, bet ir jos kultūrinio aukso amžiaus viršūnė, akivaizdžiai liudija 19-tojo amžiaus lenkų tautos tos pačios rūšies išeivija. Juk ne tėvynėje, bet išeivijoje buvo parašyti lig šiol dar neprašę, geriausi lenkų kultūros veikalai. Tai nepamiršta-

mos Adomo Mickevičiaus, Juliaus Slovackio, Kiprijono Norwido ir Fryderiko Chopino pavardės. Nenusiminkim, ir mes savo tarpe šiandien panašių turime. Tik, pilkoje kasdienybėje vienas pro kitą šmižinėdami, to nepastebime. Bet po kelių dešimtmečių, jau suvokiant visa tai iš istorinės laiko perspektyvos bendroje lietuvių kultūros raidoje, daug kas atrodys kitaip, igauns nelygstamą ir nedylančią vertę.

Tad nesistebėkim, kad ir praėjusio šimtmečio posukilimnėje lenkų emigracijoje, anksčiau suminėtos pavardės (išskyrus gal Chopino) ne vienam maža ką reiškė arba net buvo ginčų ir apkalbų objektu. Juk ir tas pats Adomas Mickevičius, šiandien amžinai besilisintis Krokuvos Vavelyje tarp Lenkijos karalių, ano meto tarpusavyje besivaidinjančių išeivijos veiksmų ne kartą buvo apšauktas net Rusijos šnipu.

Analogija ir situacija tarp anų laikų lietuvių - lenkų ir šios dienos lietuvių politinės išeivijos ne kartą yra kraupiai vienas ir tas pats. Ilustracijai tebūna to paties Adomo Mickevičiaus Paryžiuje parašyto "Pono Tado" epilogo ištrauka, lietuvių kalbon išversta Vinco Mykolasčio - Putino ir Justino Marcinkevičiaus:

*Ką dar gali Paryžių prisiminti,
Kur miesto triukšmas baigia mikantinti
Draug su keiksmiais, melu, tuščiomis svajonėm,
Vėlyvu gailėsčiu, vaidais, dejonėm!*

*O, vargas mums, tą valandą siaubingą
Palikusius Tėvynę nelaimingą!
Nes, kur tik einam, sėjam piktą gandą,
Kaimyno vietoj priešas atsiranda,
Grandinėlėm apkalti, palenkę sprandą,
Privalom atiduot ir savo širdį!*

*O mūsų skausmo nieks, deja, negirdi,
Nors jis kaip varpas šaukiasi kaimyno
Iš Lenkijos — iš juodo kapinyno.
Kai mūs sargai neklauso mūsų skundo,
O priešas juos, kaip duobkasių, dar gundo,
Kai mes be vilties guldomi į karstą —
Nenuostabu, kad viskas taip apkarsta,
Jog žmonės protą pameta ir gėdą,
Save apspiaudo ir viens kitą eđa!*

(K. brd.)

Poeto ir kunigo konfliktas James Joyce kūryboje

VYTAUTAS BAGDANAVIČIUS

Klausimo kilmė

Airių rašytojas James Joyce mokytinijame amžiuje buvo giliai tikintis jaunuolis, kuris galvojo eiti net į kunigus ir vienuolius, bet ilgainiui suprato, kad jo pašaukimas yra būti menininku, rašytoju, poetu. Šis J. Joyce posūkis nebuvo toks, kaip tarp dviejų galimų profesijų. Jis siekė daug daugiau. Jo pasisukime į meninę kūrybą glūdi jį tamsi tikra prasme ir kunigystė. Savo kūrybine veikla jis nori atstoti kunigą. Tai yra žymu įvairiose jo ankstesnių kūrinių vietose ir net jo gyvenimo pobūdyje. Dėl to yra pagrindo pažūrėti į James Joyce kūrybą, kaip į reakciją prieš katalikišką, ypač airišką pastoraciją, arba, kaip mes dabar pradedame vadinti, sielovadą. W. T. Noon, S. J. vieną kartą yra prasiūkęs, kad J. Joyce kūryboje galima įžvelgti kartinį akmenį, kuris gali pasukti katalikišką pastoraciją kitokia kryptimi, negu ji ejo ligi šiol. Tarp kitko, Noon yra parašęs gilią studiją apie J. Joyce kūrybą.

Kyla išsisklaidymas, ar verta Joyce taip rimtai svarstyti? Ar jis nėra paprastas krikščionybės priešininkas, jos išjuokėjas? Jo grubūs išsireikimai apie tikėjimo tiesas, išjuokimas įvairių tikėjimo apraiškų, grubus erotinio gyvenimo vaizdavimas leidžia kelti klausimą, ar jis nėra pasidavęs paprastu bedieviu. Tačiau prieš tai pasisako visa eilė jam artimų žmonių, įimančių jo brolių Stasį, (kuris pats nutraukė ryšį su religija, pasidarydamas liberalu). Stasys pasakoja, kad jo brolio jaunystėje religinės krizės niekada nebūta. Ir kai Stasys nutraukė religinę praktiką, jo vyresnysis brolis į tai nepažiūrėjo teigiamai. Tačiau vėliau, ir jis pats religinės praktikos pasiliko ne-

reikalingas.

Kristų James Joyce, kaip koks arabas, suplaka su bet kokių žmogumi, įtraukdamas jį savo gausių personažų sąrašuosna. Taip Buda, Kristus ir koks praėjusio šimtmečio anglų politikas stovi greta. Kristus pas jį, atrodo, nesulaukia išskirtinio dėmesio, kokio sulaukia Tėvas (Dievas). Tačiau nebūtų pagrindo Joyce nurašyti nuo krikščionybės, nes visos jo auklėjimas ir visa galvosena, yra ne kuri kita, kaip katalikiška, nepaisant to, ar jis ją parodijuoja ar savaip interpretuoja. Tarp kitko, didžiausias jam autoritetas meno filosofijoje yra ne kas kitas, kaip Tomas Akvinietis.

Stasys Joyce apie savo brolių sako, kad jis, gyvendamas Trieste ar Paryžiuje, niekada nepraleisdavo Did. Ketvirtadienio ir Didž. Penktadienio apeigų bažnyčioje, laikydamas tai labai aukšto lygio draminiu išgyvenimu.

Klausimų, susijusių su J. Joyce ir krikščionybės konfliktu, yra daug. Taip pat daug klausimų yra liečiančių jo kūrybos filosofiją. Mums tačiau, kaip katalikiškai visuomenei, metodiniu požiūriu, gal prieinamiausias keltas į šį labai keistą rašytoją yra žiūrėti ne kaip į religijos ar krikščionybės priešininką, bet kaip į pasipriešinimą sielovados metodams, padarytą labai stiprios poetinės prigimties.

Kad galėtume geriau suprasti šią kelią problemą, nors trumpai, susipažinkime su J. Joyce gyvenimo brožais ir bent pagrindiniais jo kūrinių.

Biografiniai bruožai

James Joyce gimė prie Dublino 1882 metais vasario mėnesio 2 d. Jo tėvas buvo labai talentingas nevykęs, o motina labai uoli katalikė.

James Joyce (1882-1941)

Portretas, pieštas Sean O'Sullivan

likė. Tėvas buvo iš turtingos šeimos; galėjo baigti mediciną, bet nebaigė; turėjo retai gražų balsą, galėjo pasidaryti solistu, bet nepasidarė; dėka įtakingų pažinčių galėjo pasidaryti atsakingu Dublino valdininku, bet ir tuo nepasidarė. Daugiausia dėl to kaltas besaikis jo girtavimas. Jis sugebėjo pasidaryti tik dienraščio skelbimų rinkėju.

Jo sūnus James baigė jėzuitų mokyklą iki universiteto imtinai. Buvo kviečiamas pasilikti lektoriumi

tame pačiame universitete, bet atsisakė. Išvyko į Paryžių studijuoti medicinos. Tačiau, metęs šias studijas, uždarbiavo Berlito svetimų kalbų už akių dėstymo mokykloje. Vedė be Bažnyčios ir civilinio pri pažinimo 1904 metais. Gyveno pakaitomis tai Zueriche, tai Trieste, tai Paryžiuje. Čia parašė savo pagrindinį veikalą "Ulysses" (Odisejas) 1922 metais. Dėl per grubaus natūralizmo veikalas nebuvo išleistas Amerikon. Teismo sprendimu draudimas jam buvo atšauktas 1933 metais. Savo paskutinį veikalą "Finnegans Wake" (Fingenu būdys) išleido 1939 metais. Mirė Zueriche 1941 metais savo 57 metų gimtadienyje.

Į Dubliną buvo sugrįžęs tik motinos mirties proga 1903 m. ir 1912 metais. Apsivylęs politinėmis ir kultūrinėmis Airijos nuotaikomis, daugiau čia nesilankė.

Jaunas būdamas, J. Joyce buvo skatinamas mokytis airiškai, bet, pradėjęs, metė. Vėliau pareiškė baimę, kad nacionalistai gali jam uždrausti kita kalba ne tik rašyti, bet ir skaityti. Vietoj to, jis pradėjo mokytis norvegiškai, manydamas, kad Dublinas, savo kilme yra labiau skandinaviškas, negu keltiškas. Jis nemėgo Dostojevskio, jo nerealių žudynių išpažinimų. Kai jam buvo prikišama, kodėl jis nerašo apie internacionalinį žmogų, jei jis negrįžta tėvynėn, jis atsakydavo, kad tik per konkretų Dublino miestietį jis gali įžvelgti žmogaus problemą apskritai.

Du pagrindiniai kūriniai

Jo kūriny "Odisejas" ("Ulysses"), jau susilaukęs plataus vertinimo, yra apie Dublino miestiečio vienos dienos gyvenimą. Ta diena yra tiksliai nusakyta. Tai yra 1904 m. birželio 16 diena. Miestas čia nėra tik fonas, bet, kaip kritikai, sa-

ko, yra pats pagrindinis personažas. Knyga yra parašyta, sekant Homero Odisejos tarpsniais. Tik tuo klajojančių kelevių čia yra iš miesto ir iš vienos dienos neišeinant, persikrikštijęs žydas, dienraščio skelbimų rinkėjas Leopoldas Bloomas. Jo jaunesnysis draugas yra Steponas Dedalus, meniško ir moksliško nusiteikimo žmogus, kuris nori nukalti savo rasės (greičiau tautos) sąmonę. Dedalus yra graikų mitologinio labirinto kūrėjas. Kadangi J. Joyce kūryboje dauguma sakinių ir net žodžių turi perkeltinių prasmų. Dėl to į Dedalus, graikiško genijaus atstovą ir į klajojantį žydą, žiūrima kaip į dvi krikščioniškos kultūros sudėtinės dalis.

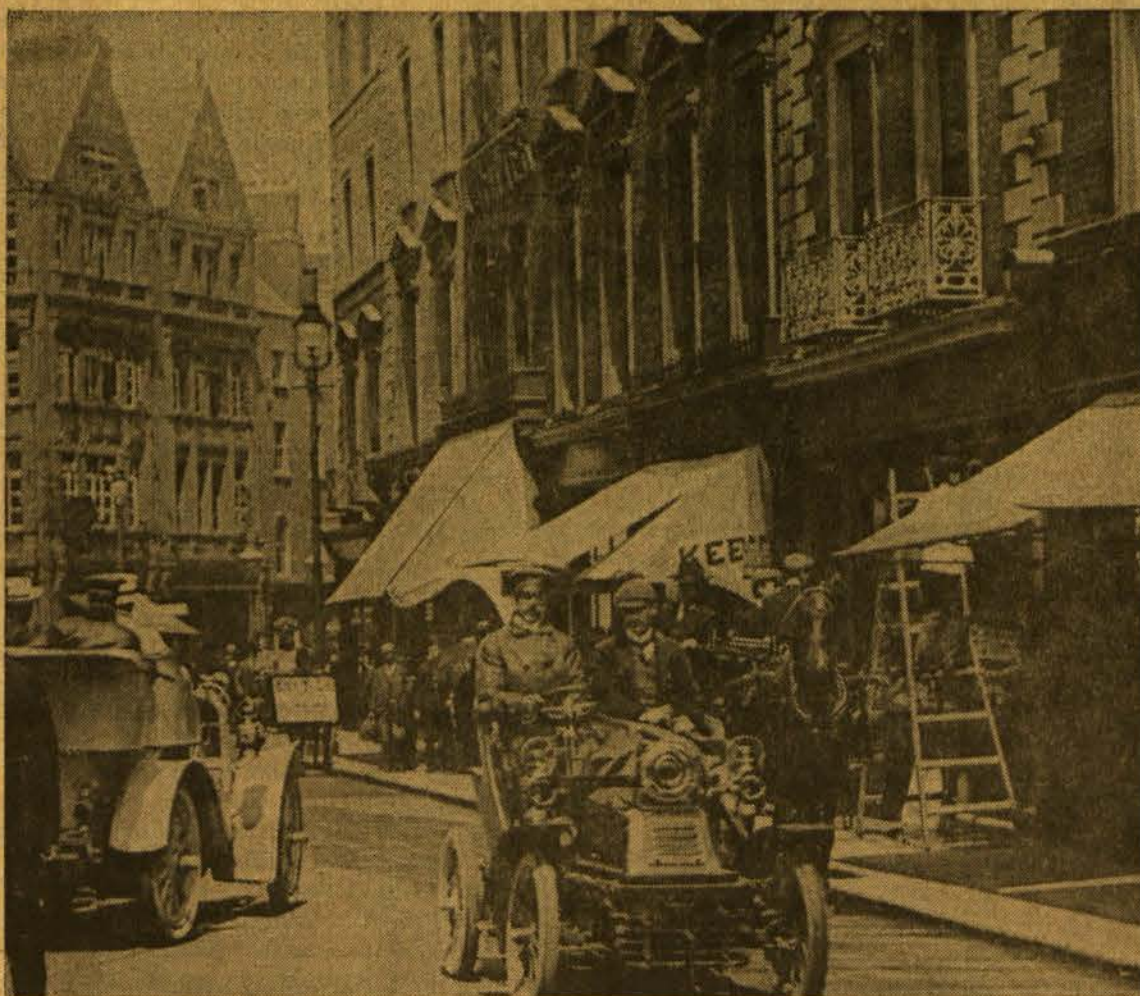
Šalia šių dviejų, trečias personažas yra Bloomo žmona Molly, socialistė, neištikima vyrui, pas kurią jis grįžta, kaip Odisejas pas Penelopę, savo klajonių dienos pabaigoje. Steponas yra praradęs ryšį su tėvu, dėl to jis yra prisirišęs prie Bloomo, kaip tėvo. Bloomas yra netekęs sūnaus, dėl to jis į Steponą žiūri kaip į savo sūnų. Atkreiptinas dėmesys ir čia į religijos istorijos analogiją. Žydija, atsisakydama Kristaus, neteko sūnaus. O krikščionija, nutraukdama ryšį su žydija (J. Joyce supratinu) neturi priėjimo prie Tėvo.

Pasak T. S. Eliot, James Joyce šiame kūrinyje pateikia be galo plačią modernios istorijos panoramą, kuri esanti tuščia ir anarchiška. Bet tai nėra tragiška knyga. Tai yra komiškas veikalas. Dėl savo nepaprastai turtingo žodyno jis yra labai sunkiai skaitomas. Knyga yra pilna grubių natūralizmo, kalbant apie žmogaus kūno dalis, ir blasfemiškų išsireikimų, kalbant apie religines apraiškas. Knygos personažai, kurių yra be galo daug, yra kasdieniški, be jokio iškilmingumo. Tačiau ironijos ir patoso čia yra apstu. Daiktai Joyce'ui yra labai realūs. Jie nėra skausmingame tapsmo būvyje. Jis rašė šią knygą 8 metus.

Paskutinis James Joyce'o kūriny yra "Finnegans Wake" (Fingenu būdys). Šiam kūriniui užuomazga yra paimita iš airiškos dainos, kuri kalba apie Finneganą, girtuoklį, statybos darbininką, kuris vieną rytą nupuola nuo kopėčių ir yra laikomas mirusiu. Jo draugai atlieka prie jo būdys, kurios išvirsta girtavimu. Kai lašas alkoholio užkranta ant Finnegano lūpų, jis staiga atsigauna. J. Joyce pasinaudoja šia balada sukurti savo herojų, kuris yra nesunaikinamas. Jis yra vadinamas įvairiais vardais, bet dažniausiai H. C. Earwicker. Jis, kaip Adomas, Abraomas, kaip bet kurio miesto statytojas, ar kurios kultūros kūrėjas, nuolat žūsta, bet ir vėl atsigauna. Jis knygoje dažnai yra pažymimas tik inicialais: H.C.E., kurie savo ruožtu reiškia: "Here Comes Everybody" t. y. "Čia yra kiekvienas". Kartais šie inicialai reiškia: "Hoc corpus est" t. y. "Čia yra kūnas".

James Joyce'ui daug įtakos turėjo aštuonioliktosio šimtmečio italų kultūros filosofas Giambattista Vico, skelbęs, kad žmonių istorija kartojasi. Kitas filosofas, turėjęs jam

(Nukelta į 2 psl.)

Dublino miesto gatvė. Taip ji atrodė tada, kai po ją vaikščiojo James Joyce "Odisejus" herojus.

POETO IR KUNIGO KONFLIKTAS JAMES JOYCE KŪRYBOJE

(Atkelta iš 1 psl.)

Itakos yra Giordano Bruno su savo mokslo, kad priešingybės ilgai nei susiderina.

Šios knygos skaitymas yra be galo sunkus. Jeigu "Odiseja" galima paskaityti su didelio žodyno pagalba ir nemažu kiekiu kantrybės, tai "Finnegans Wake" ir to nepakanka. James Joyce taip suvaliauja žodžiais, sąvaid juos spindindamas, juos sujungdamas į naujus žodžius, ar juos padalydamas, ar sujungdamas su svetimų kalbų žodžiais, kad kai kurie kritikai sako, jog ne anglui šią knygą yra lengviau skaityti negu anglui. Tačiau tai nėra mums, ne anglams, didelė pagunda. Didžiausia sunkenybė atsiranda iš to, kad autorius kone kiekvieną reikšmingesnę žodį ima ne viena prasme, bet keliomis prasmėmis kartu. Ir tų prasmių atsiranda labai tolimų viena kitai; ir nežinia pagal kurią reikšmę sekti skaitymą. Paprasčiausias šitokio daugiaprasmiškumo pavyzdys tegu būna antrasis žodis "Wake". Jis turi bent tris prasmes. Jis reiškia ir laivo padaromą pūvį vandens paviršiuje — šioje knygoje tai reiškia jo herojaus kelią per visą žmonijos istoriją. Jis reiškia būdyne, žmogui mirus; šioje knygoje tai yra miesto statytojo mirtis. Ir, pagaliau jis reiškia pabudimą, nes jo didvyris iš tikrųjų niekada nemiršta. Šia prasme tai yra knyga apie tai, kad mirties durys dar nėra užvertos. Tą mintį J. Joyce išreiškia lotynišku žodžiu: "nondum" — "dar ne" ir tuo optimizmu patvirtina šios knygos šypsenas. Čia prisijungia ir kultūros istorijos prasmė su kartojimosi idėja. Ugro-finišką rasę jis laiko pirmine Europos kultūros kūrėja. Dėl to jis šitaip žaidžia šios knygos vardu: "Finn" — again — wakes, t. y. suomis vėl yra gyvas.

Imdamas žodžius, tuo pačiu kartu daugelyje prasmų J. Joyce nori mugeleli linijai, kalbos pobūdį ir sukurti kalboje kažką panašaus, kas muzikoje yra polifonija, kur tuo pačiu metu yra girdima daugelis garsų.

Yra parašyta pora įvadų, kurie aiškina šį veikalą puslapis po puslapio, tačiau ir tai jo skaitymui ne daug pagelbsti. Ši knyga dar nėra sulaukusi savo skaitytojo. Iš kitos pusės, tačiau ir tai jo skaitymui ne daug pagelbsti. Ši knyga dar nėra sulaukusi savo skaitytojo. Iš kitos pusės, tačiau ir tai jo skaitymui ne daug pagelbsti.

James Joyce epifanija

Norint suvokti J. Joyce konflikto su sielovada pobūdį verta pradėti nuo vieno jo žodžio, kuriame mes lietuviškai neturime nei pakaitalo, nei prasmės. Tai yra graikiškas žodis Epiphaneia. Jis vakaų Europos kalbose paprastai yra naudojamas pavadinimui šventei, kurią mes vadiname Trys Karaliai. Šio žodžio prasmė yra atidengimas to, kas buvo paslėpta; apreiškimas to, kas buvo nežinoma.

Jaunas būdamas, J. Joyce turėjo paprotį idomius įvykius tuoj pat užrašyti ir tuos užrašus vadinti epifanijomis. Kai kurias jų vėliau jis panaudojo savo kūriniams. O po jo mirties buvo išleisti ir originalios epifanijos. Lietuviškai, gal būtų galėtume jas laikinai pavadinti įžvalgomis. Tokios įžvalgos pavyzdį paminkime iš jo knygos "Dubliners". Štai, vyras su žmona yra išgyvenę kartu daug metų. Tačiau vieną kartą vyras pamato savo žmoną šešelyje stovinčią laiptuose ir klausiančią muzikos, kuri skamba iš kažkur toli. Jam kyla klausimas, kieno simbolis ji yra. Ir staiga jam paaiškėja, kad jo gyvenimas nei vieno atžvilgiu nesisieja su jos. Ši patirtis jį pažemina, bet nenulūdina. Jo paties būklė pasidaro jam aiškesnė. (Atpasakota pagal W. T. Noon, Joyce and Aquinas, 1970, 84 psl.).

James Joyce 1904 metais

J. Joyce mano, kad šitokia epifanija žmogui yra įmanoma tik literatūros pagalba. Pati situacija, be literatūros tarpininkavimo, žmogui savo gilios prasmės neatidengia. Tai padaro poeto žodis. J. Joyce, atrodo, supranta, kad sielovados veikloje taip pat turima reikalo su panašia būdine patirtimi, kuri kartais yra dieviškos kilmės. Tačiau jis yra pasipiktinęs, kad šioje tarnyboje esančių žmonių žodis ar mostas ne tik neatidengia giliuosius dalykų prasmės, bet, net priešingai, ją užtemdo, ar atidengia visai priešinga prasmė. Tai yra priežastis, dėl kurios J. Joyce atsisakė pasirinkti kunigo pašaukimą, pasirinkdamas menininko pašaukimą.

Žodis J. Joyce'ui yra be galo daug reikšmės apreiškiantis dalykas. Jis ne tik savo įprastiniu turiniu, bet ir pačiu savo skambesiu, ar rašytiniu vaizdu, ar net mostu primena jam visą daugybę dalykų. Savo, kaip poeto, uždavinys jis laiko atidengti kuo pilniau žodyje glūdinčią simboliką. Dėl tos priežasties jis ilgai nesiėmė pradėti vis labiau ir labiau perdirstinėti žodžius, tuo būdu norėdamas juose atkasti visą pluoštą prasmų. Poetinės kūrybos pagalba žodžių prasmė didėja, atsirandant juose vis naujų analogijų ir sąryšių.

Daug kam atrodo labai nauja, kad šiam nuotykingajam keliui žodyne J. Joyce randa sąjungininkų salkingojo realizmo filosofą. Tomą Akviniečių jis pasirinko dėl to, kad jis nenorėjo nieko bendro turėti su tokiu simbolizmu, kuris sunaikina patį simbolio šėšę — realų daiktą. Dėl to jam buvo neprimtina idealistinė filosofija, romantinė estetika ir nuo konkretaus gyvenimo atitrūkus mistika. J. Joyce'o realizmas yra dažniausiai ne tik labai realus, bet ir grubus.

J. Joyce'ui yra priimtina šitokia Tomo Akviniečio galvoseną: Tie dalykai, kurie yra pažymėti žodžiu, gali būti simboliai dar ir kitų dalykų (W. T. Noon, 79 psl.). J. Joyce'o žodžiais tai pasakant: "paprastiausias mostas atidengia visą kompleksą santykių" (Ten pat 75 psl.). Šiam atidengimui J. Joyce pasiūlydė su ypatingu dėmesiu daiktams. Kartais paprasčiausių daiktų siela jam atsiveria kokių keistu būdu ar

laikysena ir atidengia savo paslaptį. Tai yra epifanija (Ten pat 70 psl.). Tačiau objektai apsirodo tada, kai žiūrėti dvasinė akis savo fokusą tiksliai prie jų pritaiko (Ten pat 68 p.).

Nesunku pastebėti, kad su šiuo epifanijų mokslu mes iš tikro priartėjame prie transcendencijos patirties prie dieviškos kilmės. Tačiau jis yra pasipiktinęs, kad šioje tarnyboje esančių žmonių žodis ar mostas ne tik neatidengia giliuosius dalykų prasmės, bet, net priešingai, ją užtemdo, ar atidengia visai priešinga prasmė. Tai yra priežastis, dėl kurios J. Joyce atsisakė pasirinkti kunigo pašaukimą, pasirinkdamas menininko pašaukimą.

BANDYMAS VERTINĖ

1. Asmeninis įkvėpimas

Kalbant apie tai, kokią naudą mes galime turėti iš J. Joyce konflikto su sielovada, tenka atkreipti į jo didelį dėmesį savo išgyvenimams. Jis skatina ir mus su didesne atida žiūrėti į savo išgyvenimus. J. Joyce mus moko, kad kai kuris daiktas ar žodis ar jų santykiai kartais atidengia mums ligi šiol nematytą prasmę. Ir tų atidengimų galimybė žmogui yra neribota, jei jis gyvena atvira dvasia.

Religiniame gyvenime mes daug girdime apie tai, kad Dievas kalba žmogui, kad jam pasako konkrečius dalykus. Bet kaip tai įvyksta, mes praktiškai neturime kito nurodymo, kaip įstatymas, išakymai ar patarimai. J. Joyce, atrodo, visą gyvenimą kaunasi už tai, kad sužinotų, ką jam Dievas kalba asmeniškai ir kad jis liktų ištikimas tam įkvėpimui, nepaisant viso ko. Išganymas žmogui, šiaip ar taip, yra asmeninės patirties dalykas. Jo patirtis yra kartu ir šios ir antgamtinės tikrovės dalykas. Dėl to, epifanija, su kuria vargo J. Joyce, yra prasminga tema sielovadinio požiūriu.

Šiame šimtmečiuje pasaulis yra labai įsismaginęs imti dalykus labai vienprasmiai. Jis juos analizuoja ir gautus duomenis panaudoja naujiems kūriniams. Bet štai atsiranda žmogus, kuris pasaulio dalykus suvokia labai daugiaprasmiškai. Kiekvienas daiktas, kurį J. Joyce pavadina, savyje atidengia daugybę prasmų. Štai pvz. paukštis pelikanas jam reiškia ir paukštį ir de-

gėsius bei kultūrų griuvėsius, bet kartu jis jam reiškia prisikėlimą iš mirties ir Kristų. Arba valgis jam yra kartu ir drabužis, kuriuo žmogus apsišvelka, įimdams į save įvairias medžiagas, kurias jis nešioja su savim. Teisingai apie jį sako Fr. Budgen, kad daiktai ir būtytys jam nušviečia save iš vidaus (286 psl., James Joyce and the making of Ulysses, Bloomington, Indiana univ. press, 1960).

Įkvėpimas, kurį gauna James Joyce dažnai atrodo vien atsitiktinis. Koks žodis sužadina jo mąstymą ar ką nors primena ne vien savo loginiu turiniu, bet ir savo išoriniu skambesiu, ar vizualiniu vaizdu. Bet tai nėra jokia naujenybė religiniame gyvenime. Kokią prasmę liturgijoje turi giedojimas ar instrumentinė muzika, jei ne panašiai į J. Joyce epifaniją? Religinis žmogus tam tikro garsų ar veiksmų sąryšio dėka pajunta kai ką, kas išsina anapus garso ar veiksmo. Mūsų sąmonė išgyvena įvairių atsidengimų.

J. Joyce perdėta iki aukščiausio laipsnio savęs sąmonę, gal būtų, mums yra perspėjimas, kad mes esame per daug nustoje dėmesio savo išgyvenimams ir apskritai savęs sąmonei. J. Joyce beveik neturi galimybės pasiduoti kito vadovavimui. Mes neturime galimybės į jį žiūrėti kitaip, kaip į pabėgėlį iš parapijos. Tuo atžvilgiu mes negalime juo sekti. Religiniame gyvenime mes sekime atsisakyti nuo objektyviojo apreiškimo, nuo bendrų sąvokų galiojimo, nuo teiseto visuomeninio Bažnyčios vadovavimo. Tačiau, šalia to, galioja tiesa, kad atskiras žmogus yra Dievo Dvasios vadovaujamas, įkvėpiamas, skatinamas, guodžiamas ir perspėjamas. Ryšium su tuo J. Joyce'o dėmesys epifanijai turi religines prasmes.

Modernus žmogus išgyvena didelę prarają tarp religinio savo gyvenimo ir išorinio jį supančio pasaulio. Tai labai gyvai pajuto J. Joyce. Dėl to jis visa savo jėga emėsi jungti patį konkretų ir grubų savo aplinkos gyvenimą su savo dvasios išgyvenimais. Kartą Zueriche jį apėmė vienas belgas kunigas. Pasikalbėjime su juo J. Joyce bandė kurti įtraukti į pokalbį apie bažnytinę muziką. O kunigas vis grįžo prie temos apie vieno žmogaus labai

gražią mirtį, apie kurią jis buvo neseniai patyręs (Budgen, 317 psl.). Šis epizodas gana pilnai atidengia kunigo ir James Joyce konflikto pobūdį. Kai kunigui rūpėjo galimai greičiau perkelti žmogų į amžinojo gyvenimo problematiką, J. Joyce labiau rūpi išgirsti Bažnyčios įkvėpimą per jos muziką šiame gyvenime.

2. James Joyce realizmas

Bet ar neveda mus Joyce į nesveiką individualinį mistiškumą, į naują subjektyvizmą? — Atsakymą į tai duoda ne kas kitas, kaip jo grubus realizmas ir natūralizmas, kuris liudija jo ištikimybę objektyvnei tiesai iki kraštutinumų.

Šalia per daug grubaus realizmo, atrodo, per toli eina ir jo pasitikėjimas savimi. Tačiau kaip be teisingo požiūrio į savo gyvenamą aplinką, taip pat ir be tiesioginio priėmimo savo išgyvenimų nėra tikro žmogaus. Be ištikimybės savo išgyvenimui nėra įmanomas nei tiesos pažinimas, nei kaltės išpažinimas, nei jos atleidimas. Tai yra tas pat, ką vadiname nuodėme prieš Sv. Dvasią, kuri nėra atleidiama. Tai yra teisingumo trūkumas sau pačiam. Teisingumo jausmo sau pačiam ir visai žmogui tikrovės pas James Joyce yra ne kartą iki klaidumo. Ji dėl to galima laikyti ne tik giliu įžvalgos žmogumi, bet ir didžiuoju žmogaus menkystių išpažinėju.

Didelis James Joyce realizmas gyvenamos aplinkos atžvilgiu ir jautrus teisingumas savo paties išgyvenimų atžvilgiu apsaugoja jį nuo pasimetimo savo įkvėpimuose ir simbolikoje. Ištikimybė savęs atžvilgiu yra sukūrusi ir jo stilių. Jo personažų kalbos ir paties autoriaus pasakojimas yra pilnas išsiblaškymų ir nukrypimų nuo temos, nes, iš tikrųjų, tokiu būdu ir vyksta žmogaus mąstymas, kuris vėliau logiškai suformuluojamas. J. Joyce labai rūpinasi tiksliai pasakyti, kas iš tikro dedasi rašytojo sieloje.

Tai sudaro pagrindą kalbėti apie savitą J. Joyce'o askeizmą. Jis reikalauja tuo būdu, kad jo personažai neturi jokio atitraukto žavesio, jokio nerealaus polėkio, jokio romantišmo išaukštinimo, tačiau labai daug ironijos. Tai yra kasdienos žmonės. Kasdienos gyvenime J. Joyce randa daug prasmų. Bet šis radinys nesuteikia kasdienos gyvenimui jokios pigios aureolės.

Praėjusio šimtmečio literatai bandė perkelti mus į nerealią dvasinę sritį. Panašiai reikėsi ir mistikai religinėje srityje. Vieni norėjo mus padaryti laimingais šiame pasaulyje be paties pasaulio. Kiti norėjo mums suteikti dangų be atsiėmimo į realų patį save. Tačiau nei vieni, nei kiti mūsų nepatenkino. Mūsų šimtmečio žmogus ieško realios laimės ir kasdieniškesnės religijos. Dėl to yra vertas dėmesio James Joyce. Jis, kaip kartą pats yra išsireiškęs, grėžia kalną iš abiejų pusių, nors nėra tikras, ar pataikys, kad abu grėžimai susitiktų. Jis kuria iš realių daiktų naujus simbolius. Jo žodžiai yra išungti iš tradicinio sąryšio, ir, kaip kritikai pastebi, jie šoka. Sakinį ne kartą jis pradeda ne iš pradžių bet iš vidurio ir jo pradžia pasako kartais tik knygos pabaigoje.

Mūsų krikščioniškas simbolizmas kencia nuo to, kad jis yra pastūmęs per daug toli į šalį realizmą. Štai vienas pavyzdys. Vienas ligūsto alkoholio troškimo kankinamas žmogus ateina pas kitą ir prašo pasikalbėti, kad tokiu būdu numalšintų savo troškulį. Šis jam atsako: aš už tave pasimelsiu. Bet pasikalbėti nesutinka. Tai yra ryškus pavyzdys religinio simbolizmo, atsieta nuo realios tikrovės. Vietoj rūpinęsi natūraliu sveitinimu, mes atėjusiam svečiui žadame už jį pasimelsiti. Kai tuo tarpu Kristaus simbolizmas yra pastatytas ant labai grubaus ir nuogo realizmo pagrindo, būten kryžiaus. Popiežius Paulius VI skundžiasi, kad nyksta pagarba sakramentui. Ar neatrodo, kad mus reikia keleto panašių į James Joyce, kurie suprastų konkretų realybę ir mokėtų ją religiskai skaityti; sužinotų, ką ji simbolizuoja ir

padėtų atrasti kelią į sakramentą?

James Joyce savo personažais išryškina, kaip mūsų simboliai yra netekę savo prasmės. Taip pvz. savo "Odisejoje" jis pristato Bloomą, kaip valdovą, kuris atlieka visą eilę mostų, rodančių jo solidarumą su visuomene, bet jie yra tik mostai. Kai jis bučiuoja senelius ar invalidus, kai žaidžia su vaikais, kai šoka su skotais, kai eina pasveikinti aklo žmogaus, visa tai yra tik forma be turinio, be tos reikšmės, kurią ji vaizduoja.

Savo nauju simbolizmu James Joyce skatina mus santykiuoti su Dievu per realią mūsų gyvenimo aplinką, per jos daiktus, įvykius ir žmones. Jo nepatenkina religingumas, atsieta nuo šios žemės ir pakilęs miglotame dvasingume.

Rašantis šiuos žodžius priima prof. Prano Kuraičio kalbas apie tai, kad mes krikščionys turime labai gerų idėjų, bet nėra tarpininko tarp jų ir gyvenimo. Bažnyčia turi teisingus principus, bet jai trūksta programos, apimančios konkretias gyvenimo sritis. James Joyce savo simbolizmo ir realizmo junginiu kovoja už ryšį tarp idėjos ir gyvenimo kasdienybės. Jis, kaip pats sako, grėžia kalną iš abiejų pusių.

3. Solidarumas su žmogumi

Per didelis dėmesys individualybėms, konkretybėms ir savo išgyvenimams (Nukelta į 3 pusl.)

Tel. PR 8-3229

DR. ANNA BALIUNAS
2858 West 63rd Street
AKIU, AUSU, NOSIES IR
GERKLES LIGOS
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akusherija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford
Medical Building) Tel. L U 5-6446
8007 W. 83 Pl. Justice, III 599-0500
Pirmia ligonius pagal susitarimą.
Jei neatliepia, skambinti 374-5014

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampus 63-ies ir California
Val: pirmad., antrad., ketvirtad. ir
6 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Pagal susitarimą.
Ofiso tel. 478-4042
Rezid. tel. Walbrook 8-5048

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet.
antrad., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik
susitarus.

DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 61st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir
ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penkt.
10-4, šeštad. 10-3 val.

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir
Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-6873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGJA.
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei ne-
atliepia, skambinti: MI 2-0001.

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akų Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telefon. PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKS A
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt.
nuo 12 iki 3 val. ir nuo 6 iki 8
val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Afs PO 7-6000 Rez. GA 8-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą
ODOS LIGOS — CHIRURGJA

DR. K. A. V. JUCAS
459-4441 — LO 1-4805
Jei neatliepia 561-1070
Ofisai
Ofisai: 2403 W. NORTH AVENUE
5214 N. Western Avenue
Valandos pagal susitarimą

Visi telefonai 632-1351
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7, Trečiad ir
šeštad. tik susitarus.

DR. TERESĖ KAZLAUSKAS
VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
9753 W. 143 Street
Orland Park, IL 60462
Tel. — 440 0887
Valandos pagal susitarimą

Tel. ofiso ir buto OLYMPIC 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienį
Šeštadieniais 12 ir 4 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvės gydytojas)
5925 West 59th Street
Val: pirmad., antrad., ketvirtad. ir
penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8
val. vak. Šeštad. 12-2 val. p. p.
trečiadi. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGOS
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. p. p.
iki 1 val. popiet.
Ofiso telefon. RE 7-1169
Rezid. telefon. 239-2019

Ofiso RE 4-1818. Rez. PR 8-1801
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-oje ir Campbell Ave., kampas)
Val: pirmad., antrad., ketv. ir penkt.
Nuo 8 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKIU LIGOS — CHIRURGJA
Ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir
"contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR
PROSTATOS CHIRURGJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet.
ir ketv. nuo 5-7 vakaro
Ofiso tel. 776-2880; rez. 495-5445

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezid. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 9 val. v.
iki 8 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 val. v.
antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p.
ir vakarais pagal susitarimą

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisai ir rez. 2653 W. 69th St.
Tel. Prospect 8-1233
Ofiso val: Pirm., antr., treč. ir
penkt. nuo 9 iki 4 val. ir nuo 8 iki 8
v. v. šeštad. 2-4 val. popiet. ir kitu
laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123, Namų GL 8-4196
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val: pirm., antrad., ketv. ir penktad.
2-5 ir 6-7 — B anksto susitarus

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad., pagal susitarimą

Ofiso tel. 686-3166; namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 S. Narragansett Avenue
Val: pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8,
penktad. 2-8, šeštad. pagal susitarimą

Dailės kūrinio elementai ir prietarai

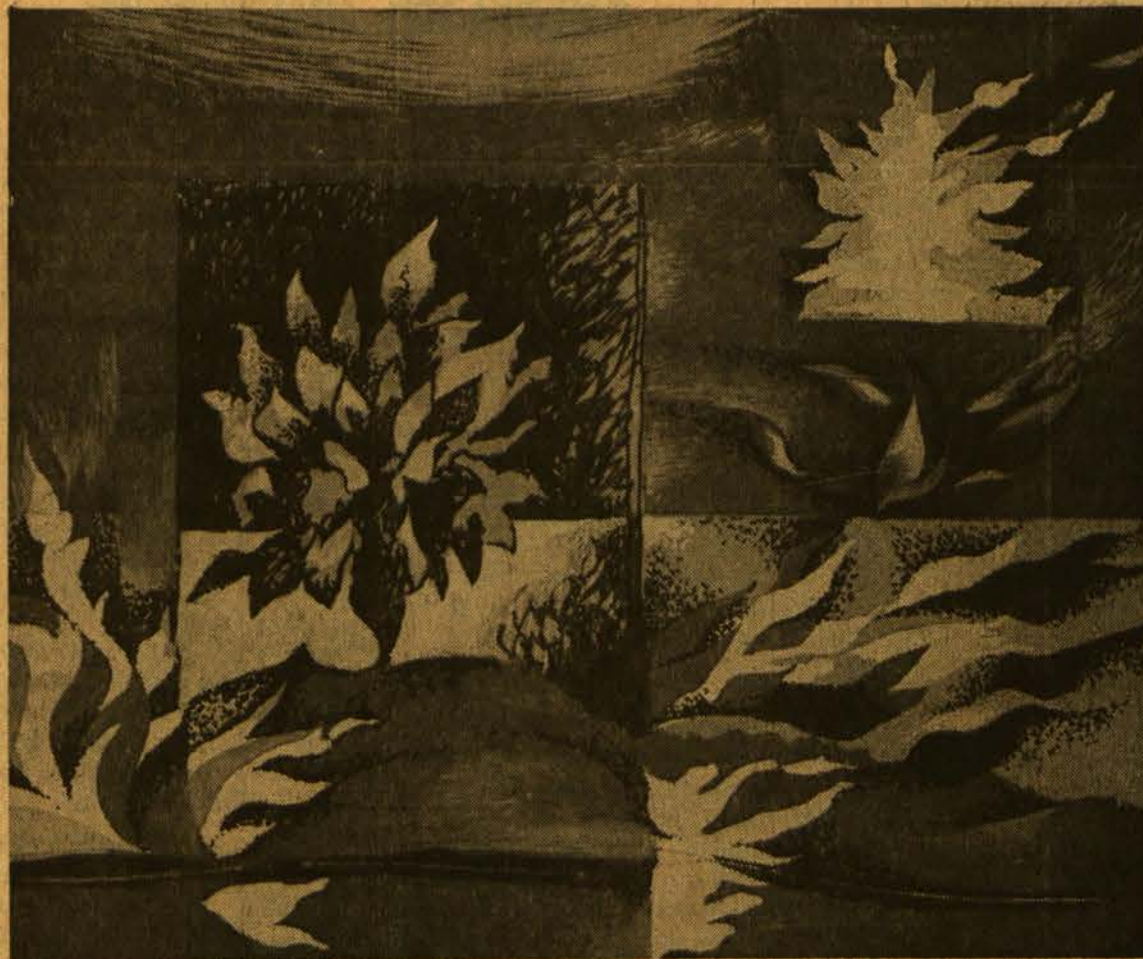
ALGIRDAS KURAUSKAS

Įžanga

Savo veikale "Art and Visual Perception" Rudolf Arnheim įžangą į savo išsamią studiją apie vaizdo suvokimą, arba percepciją, šitaip pradeda:

"Atrodo, kad menai šiandien yra pavojus pasikęsti kalbose. Re-tai mums pristatomas naujas pa-vyzdys, kurį norėtume priimti kaip tikrą meną. O tačiau esame užlieti knygu, straipsnių, diserta-cijų, kalbų, paskaitų ir vadovėlių tvanu, pasiruošusių mums sakyti, kas menas yra ir kas jis nėra, kas kieno padaryta ir kodėl padaryta ir dėka ko padaryta ir kas pada-ryta. Mes esame persekiojami ma-žų, trapių kūnų vizijos, kurie yra skrodžiami tartum ant operaci-nio stalo gydytojų ir šiaip sau mėgėjų. Ir kyla pagunda daryti prielaidą, jog šiandien menas nėra taip jau tikras savimi, jei mes tiek daug apie jį galvojame ir kalbame".

Žinoma, tokia diagnozė yra paviršutiniška. Tačiau kiekvie-nam mūsų turėtų būti aišku, jog šiandien mes atsidūrėme tokioje kultūrinėje situacijoje, kurioje meno kūryba nėra palanki, ir tuo pačiu nesunku susidaryti klaidingą ir klaidinančią išva-dą. Mūsų patirtys ir idėjos tampa bendros — įprastinės, tačiau ne-gilios; ir atvirkščiai — gilios, bet ne bendros. Mes paneigiam daiktų suvokimo dovana ir nesuge-bam suprasti, ką mūsų jausmai sako apie tuos daiktus. Savoka tapo atskilusi nuo objekto, ir mū-sų mintys klaidžioja abstrakcijo-se. Mūsų akys sumenkintos iki tokio laipsnio, jog jos tapo tik matavimo ir atpažinimo instru-mentu; iš čia ir kyla tas idėjų trūkumas, kurios galėtų būti iš-reikštos vaizdais, o tuo pačiu ne-sugebėjimas atrasti prasmę tame, ką matome. Jaučiamės pasimetę tokių objektų ar aplinkos daiktų akivaizdoje, kurie reikalauja gry-no, "nepraskiesto" įžvalgumo, ar-ba vizijos. Kitaip tariant, mes ieš-kome mums daugiau suprantin-tų "žodinių" arba literatūrinių reikšmių vaizdiniame pasaulyje. Ką aš noriu pabrėžti, jog mes ne-

Algirdas Kurasas

Spalvotas eskizas

Algirdas Kurasas Pirmasis prietaras

pajėgiame įsivartinti vaizdinio žo-dyno minimumo ir jo praplėsti.

Klasikinių darbų demonstravi-mas, paviršutiniškas ir juos žiū-rėjimas čia taip pat nieko nepa-dės. Ir tai todėl, kad mūsų igim-ta dovana suprasti akimis, t. y. matymu, yra užmigusi ir reika-lauja pabudimo. Geriausiai tai gali būti pasiekta, pasinaudojant pieštuku, teptuku, kailiu... Kitaip tariant, matymo ir stebėjimo do-vana turi būti pažadinta veiks-mu ir asmeniškų patyrimų. Deja, nuo tokio veiksmo mus sulaiko daugelis stiprių prietarų.

Pirmasis prietaras

Šis prietaras tvirtina, kad vaiz-diniai dalykai negali būti išreikš-ti žodžiais. Šiame išpėjime vis dėlto yra dalis tiesos. Pvz., labai išskirtinę ir ypatingą Rembrand-to tapybą kaip nors "suprastint" arba suvesti į aprašomąją - pa-aiškinamąją sąvoką galime tik dalinai. Tačiau toks ribotumas

"išaiškinti" nėra būdingas vien-meno pasaulyje; pvz. gydytojas, norėdamas nusakyti savo pacien-to tam tikrą organų stovį, tegali tai paaiškinti bendromis katego-rijomis. Labai reta atveju, kai mokslininkas, kurdamas "kon-ceptinį pavyzdį", arba modelį, pajėgia visą atrastą fenomeną su-glausti į lengvai ir paprastai su-vokiamą esmę, arba esenciją. Jie žino, kad galima kalbėti tik bendromis kategorijomis.

Panašiai ir dailininkas, nau-dodamas formų ir spalvų katego-rijas, pabrėžia tik tai, ką jis ran-da ypatingo - unikalaus. Taigi, bandant suprasti meno darbą, reikia taip pat susidaryti arba su-formuluoti tam tikras bendro va-dovavimosi gaires. Kadangi dar-lė yra organizmų produktas, ar-ba gaminytis, todėl ji yra lygiai komplikuoja kaip ir patys orga-nizmas.

Jei, stebėdami meno kūrinį, nepajėgiame jo aptarti ar išsi-

aiškinti, tai reiškia, kad naudoda-miesi žodžiais, nepajėgiame aki-mis ir mintimis atrasti tų bend-rybių, kurios sudaro vadinamąjį dailės kūrinio organizmą, arba visumą. Kalbos arba "aiškinima-sis" šiuo atveju tėra priemonė, tiksliai kelias, tik "vardinimas" to, ką mes matome, girdime arba maštome. Kitaip tariant, meno kūrinio aiškinimasis tėra prie-monė, o ne tikslas. Taip pat ir dailės kūrinio gerėtis ar jį ver-

tinti reikia susidaryti, sakyčiau, "vaizdinį žodyną".

Antrasis prietaras

Šis prietaras mums teigia, kad žodinė analizė sustabdyt ir para-lyžiūos mūsų kūrybą ir suprat-lmą. Čia tai pat tėra dalis tiesos. Istorija ir patirtis parodė, kad formulės ir receptai gali būti ne tik žalingi, bet ir naikinantys -destruktyvūs. Iš tikrųjų, kai in-

telektas išstumia intuiciją, o jausmas paneigia protą, argu-mentą, tada nepajėgiame išlaikyti pusiausvyros pilnai gyventi ir dirbti. Savęs išreikškimo orgijos yra lygiai ir vienodai neproduk-tingos, kaip aklas, vergiškas pa-klusumas taisyklėms. Neapgai-votas savęs analizavimas, be abe-jonės, kenkia kūrėjui, bet nema-žiau žalingas yra dirbtinis primi-

(Nukelta į 4 pusl.)

POETO IR KUNIGO KONFLIKTAS JAMES JOYCE KŪRYBOJE

(Atkelta iš 2 pusl.)

minams gali sunaikinti žmonių gy-venimo bendriją, gyvenimo dėsni-numą ir žmonijos vienybę. Tas pa-vojus yra labai realus žmogui, maš-tančiam panašiai, kaip James Joy-ce. Bet pas James Joyce tai neatsi-tinka. Visuotinė ir bendrybės są-monė pas jį yra tokia stipri, kad ji net yra linkęs prašyti pro šalį istorinės įvairybės, nekreipdamas į ją dėmesio, ir pasidaryti tik pasi-keriojančio dėsningumo atstovu. Ta-kryptimi jis nueina per toli. Tačiau ši kryptis apsaugoja jį nuo pasime-timo smulkmenose ir savo individu-alizme.

James Joyce'ui pasiseka išsigel-bėti iš individualizmo dėl to, kad jo dėmesys apraiškomis nėra pavir-šutinis. Jis nesustoja apraiškose ir nepaklysta savo išgyvenimuose, bet stengiasi pasiekti visų dalykų turinį ir esmę. Apraiškų turinį atiden-gia jo realizmas. Būties esmę atiden-gia jo simbolizmas. Jis sugeba Dublino miestietiję matyti ne vien jį, bet ir Kristų, ir Napoleoną bei jį nugalėjusį Washingtoną ir patį Ado-mą. Jo personažai yra vienybėje ne tiek su savo kaimynais, kiek su savo atitinkamais žmonijos istorijoje, ne kartą su keliais iš jų.

Žmonijos visuotinio ir vienybės sąmonė yra krikščionijos tikėjimo

dalys. Kristaus solidarumas su ki-tais siekia ne mažiau toli, negu James Joyce'o. Atkreipkime dėmesį į tai, kad Kristus "Laiske žydams" yra pristatomas, kaip naujas Ado-mas. Tai reiškia jis turi savyje to, kas paprastai suprantama Adomo asmenyje. Jis taip pat yra pristato-mas kaip Dovydo tradicijos tęsėjas, nors būdamas didesnis už Dovydą. Nėgana to, jis yra pristatomas kaip visai ne žydiškos Dievo garbinimo tradicijos atstovas, būtent Melchize-deko. Ir jį šį faktą "Laisko žydams" autorius kreipia išimtinį dėmesį, be-rodas, norėdamas išryškinti tarptau-tinį krikščionijos pobūdį. Dėl to ne-tenka nustebti, jei ir J. Joyce Kris-tų pastato šalia kitų žmonių. Jam yra labai būdinga, kad jis savo pe-sonažus suvokia kaip tam tikrą žmo-nijos tipą, vis pasikartojantį. Taip pvz. Bloomas jam yra pasikartojan-tis Odisejas.

Savo žmonių tipingumu James Joyce yra vertingas tuo, kad jis at-stovauja visuotiniam tiesos galvoji-mui, praktiškai pasisakydamas prieš tiesos relatyvumą. Ir Bloomas ir Kristus ir Adomas jam yra iš esmės ta pati žmogiška būtis, kiek ji yra žmogiškoje sąrangoje, kurioje galo-ja ta pati tiesa. J. Joyce yra žmo-nijos vienybės idėjos skelbėjas.

Žmonijos visuotinio ir vienybės

idėja išgelbsti James Joyce'o natū-ralizmą ir individualizmą. Be šio visuotinio tie jo biologiniai, ero-tiniai ir apskritai funkciniai gyvu-liški mūsų kūno reiškiniai, kuriems James Joyce kreipia tiek daug dė-mesio, pasiliktų vien tik gyvenimo klaidybė. Tačiau savo simbolika, atre-mta į tuos natūralizmus, jis atiden-gia konkretaus žmogaus gyvenimo mistiką. Tai yra iš tikrųjų savo-tiškas jo "įsikūnijimas". James Joy-ce, tarsi Kristus, ima realią žmogaus prigimtį, nieko joje neapeidamas. Šia proga gali kilti klausimas, ar mes esame savo prigimtį priėmę dvasiškai žmogišku būdu. Gal būt kai ku-rios mūsų biologinio gyvenimo sritys ir mums yra neįsivairios ir dėl to dar mums nesavos; taigi dar neat-rastos ir neatpirtos.

Toks yra James Joyce. Jis yra grubus, paslaptingas ir visuotinis. Jis yra atsiskyrėlis modernioje vi-suomenėje, kurio įprastinis religinis vadovavimas nepatenkina.

Sąranga be istorijos

Esminis trūkumas, kurį tenka iš-kelti James Joyce'o vaizduojamam žmogui, yra trūkumas jame istorinės realybės. Ši kūryba yra atsiribojusi nuo istorijos, kaip gyvenimiškos re-alybės ir nuo laiko dvasios. Kuo to-liausiai yra nuo J. Joyce'o galvose-nos į visus dalykus žiūrėti laiko po-žiūriu. Jis nėra evolucionistas jokia prasme, kad manytų, jog šio ar ki-to laikotarpio pažiūros yra geres-nės už praėjusio. Jis laikosi amži-

no kartojimosi filosofijos ir kurią jis yra patekęs Vico filosofijos įtakoje.

Greta su nebuvimu istorijos šiai sąrangai tenka ir kitas priekaištas. Joje niekas nepasitaiso, niekas "ne-at-siverčia" ir niekas nepasigadina. Tokio dalyko nėra J. Joyce'o kūry-boje. Jeigu moraliniam žmogaus gy-venimui būdingu dalyku laikome jo sugebėjimą keistis, būtent, tobu-lėti arba blogėti, tai šita prasme čia nėra moralinio priėjimo prie pro-blemų. Visi jo personažai stovi savitoje amžinybėje.

Tai pastebėjus, nebus nuostabu, kad šioje sąrangoje nėra ir gyvo as-meninio santykiavimo. Tiesa, jo "Odisejuje" yra santykiavimo ilge-sio: tėvas ieško sūnaus, sūnus — tė-vo. Tačiau šis ilgesys yra greičiau išvada, o ne kūrybinė realybė. Nėra čia ir tikro dialogo. Jeigu čia pasi-taiko dialogas, tai tik tam, kad vie-nas kalbantis nutrauktų kito kalbą, o ne kad jį tęstų.

Atsiribojimas nuo laiko ir jame galiojančių vertybių aukščiausios išraiškos pasiekia toje jo "Odise-jaus" dalyje, kuri įprasta vadinti "Circe". Tai yra Bloomo apsilan-gimas ištvirkavimo kvartale. Visa ši ilga dalis yra sąmoningai vaiz-duojama klaidiųjų sapnų formoje. Mat, sapnuose nėra laiko matavi-mo. Tokia vaizdavimo forma yra pasirinkta dėl to, kad norėta įvy-kius atlaisvinti nuo jų tarpusavio sąryšio ir nuo bet kokios priežastin-gumo logikos. Viskas čia yra pasken-dę klaidioje ironijos želtinioje. Jo

"Finnegans Wake" laiko taip pat nėra: čia yra tarpinis tarp mirties ir prisikėlimo. Nors čia šiek tiek už-simanama apie kažkokį nusikaltimą, tačiau niekas nepaisiškėja, kas jis yra. Tokiu būdu moralinė realybė ir šiame veikale neatsidengia.

J. Joyce vaizduojamą sąrangą ga-lėtume apibūdinti, kaip milžinišką skaistyklos būseną, kurioje žmonės kenčia, tačiau neišgyvena pilnos sa-vo kentėjimų palaimos, būtent, jie neturi galimybės keistis iš vidaus.

Kai laiko slinkti J. Joyce'o kū-ryboje nevaizduoja pilno vaidmens, iš to seka jai pagrindinis priekaištas krikščionišku požiūriu. Šia prasme jo kūryboje nėra atpikimo arba iš-ganymo. Laikas krikščioniškoje iš-ganymo ekonomijoje vaidina reikš-mingą vaidmenį. Mes savo laikinį gyvenimą įjungame į Kristų. Iš to kyla mūsų nuopelnai, t. y. mūsų dalis išganymo misterijoje. Pas J. Joyce'ą to nėra. Jo Bloomas yra me-chaniškai sutrauktas į vieną dieną. Jis, kaip Odisejas, grįžta pas savo neištekimą žmogų, tuo išryškinda-mas amžiną grįžimą.

Idomus supuolimas, kad 1917 m. tame pačiame Zueriche gyveno du didieji realistai: Leninai ir James Joyce. Tik vienas yra didelis komu-nistas, kitas didelis individualistas. Vienas iš jų — istorinio materia-lizmo atstovas, o kitas — kone vi-siškai be istorinės sąmonės, ciklinio istorijos supratimo šalininkas, natū-ralistas - simbolistas. Leninui isto-rija yra viskas. James Joyce'o žmo-

gus gyvena amžiname dabar.

4. Ar poetas gali atstoti kunigą?

Palikime nuosąly visuomeninį šio klausimo pobūdį, kuris klausytų, ar poetas ar kunigas turi vadovauti krikščioniškai bendruomenei. To-kiam klausimui svarstyti James Joy-ce iš viso nėra kompetentingas, nes jo visuomeninė ir politinė sąmonė buvo menkai išsivysčiusi. Vietoj to klausimą reikėtų statyti asmeninėje plotmėje, būtent: ar tikintysis turi vadovautis ir savo religiniu įkvė-pimu, ar jis turi tenkintis vadova-vimu iš šalies. Šitoks klausimo sta-tymas būtų labiau įsėinantis iš Ja-mes Joyce kūrybos ir aktualesnis.

Žinoma, šitoks klausimo pastaty-mas neišsima visos mūsų religi-nės problematikos. Į ją reikia įimti apreiškimo turinį, kurio James Joy-ce operuoja. Tačiau, norint išsiaiš-kinėti, ką iš tikrųjų jam reiškia ap-reišimas, reikėtų atskirti studijų. Nors netruksta autorių, kurie ma-no, kad J. Joyce dogminė atrama yra to paties pobūdžio, kaip Aristotelio, Lojolos ir Akvino (pal. W. Y. Tin-dal, James Joyce, 1950 Scribners and Sons, 112 psl.).

Paliekant nuosąly organizacinę ir dogminę religinės problematikos pu-šę, turime sutikti, kad kiekvienam tikinčiam žmogui rūpi realumas jo asmeninių santykių su Dievu. Ar Dievas mane girdi? Ar jis pašo ma-no maldų? Ar jis man ką nors sa-ko ir ką jis man sako? Kai žmogus pasimeldžia, jis nebėga pas kunigą,

Kaip ir kanibalų, kurie vieton svetimų broliškai išvirtų viens kitą ant pietų.

AŠ NESIKELSIU

Kada varpai, trimitai, būgnai visus pakvies prisikelti — aš nesikelsiu (nors padėkosiu už malonų pakvietimą) ir pasiliksiu dar ilgiau drybsot; mieli draugai, neušigaukit ir nepriimkite už blogą valią, aš nieko prieš su jumis dar kartą pabendraut, bet kalbant atvirai — aš tinginys, be reikalo nemėgstu net iš lovos kelt. O iš numirusiųų prisikelti man būtų žygis per sunkus, pareikalaudų daug jėgų: surinkti kardukus iš įvairių kampų ir sulipdyti į pusėtiną būtybę. O jeigu juos ne taip sudėčiau ir sumaišyčiau jungiklius, per savo tinginystę dar ko gero sugrįžčiau žemėn į Alice Cooper panašus...

DAILĖS KŪRINIO ELEMENTAI IR PRIETARAI

(Atkelta iš 3 pusl.)

tyvškumas, kuris atsisako sužinoti kodėl ir kaip jis dirba. Mūsų eroje, pilnoje vertybių sąmūšio, sąmoningumas, mano galva, yra vienintelis kelias išlaikyti pusiausvyrą.

Visai neatsitiktinai, daugelį metų susidurdamas su viena ar kita vaizdinės išraiškos problema, prieinu išvados, kad dailė ir menas apsimai nėra vien jausmo, talento ir pratybių suma. Didelį vaidmenį mūsų šimtmečiuose vaidina naujieji mokslai. Iš jų psichologija ir psichiatrija vaidina lemtingą vaidmenį mūsų būtyje. Tie, kurie tuos mokslus studijuoja ar jais domisi, yra tikrai kvalifikuoti apie juos išsamiai kalbėti. Bet man, dailininkui, įdomiausia yra vadinama Gestalt teorija.

Jau 19 amž. gale Christian von Ehrenfels savo veikalė „Gestaltqualitäten“ pastebėjo, kad, jei dvylika klausytojų klausytų tik paskirą vieną toną iš dvyliktonės gamos, tai jų, tų klausytojų, patyrimo suma anaiptol nebūtų skirtinga nuo tokio klausytojo, kuris būtų išsklausęs išsiai melodiją. Kitaip tariant, ir tolimesni bandymai tai įrodė, kad pavienio elemento buvimas priklauso savo vietai, arba funkcijai, tik tada, jei jis įtelpa į visą tų elementų raštą arba visumą.

Psichologai priėjo išvados, kad protas dirba, kaip visuma. Visas mūsų apraiškų suvokimas yra taip pat galvojimas, arba mintijimas.

Kas tuo norima pasakyti? Ogi tai, kad meninis arba kūrybos procesas vyksta tais pačiais principais, kad mes neturime kažkokių specifinių galių, duotų tik atskiriems, išrinktiems individams, kurie vienį meno veikalus tik kurtų, o kiti — išrinktieji jais gėrėtųsi.

Taigi menininko aplinkos suvokimas iš tikrųjų nėra niekas kita, kaip rafinuotas būdas suprasti kas mes esame ir kur mes esame.

Taigi ir matymas nėra vien subjektyvi akių apgaule. Žinoma, kiekvienoje epochoje ir civilizacijoje žmogus kūrė savo aplinką, panašią į save. Tačiau Gestalt studijos mus įtikino, kad mūsų stebimos aplinkos situacijos turi savo specifinį pobūdį, reikalaujantį suvokti tas situacijas „išsingai“, o ne kaip mes gėdžiame.

Toks aplinkos stebėjimo procesas virsta sąveika tarp stebimo objekto ir stebėtojo prigimties, arba charakterio. Štai kodėl toks mūsų stebėjimo pobūdis kaip tik

Algirdas Kurasas

Spalvotas eskizas

ir išryškina mūsų pakankamą ar nepakankamą realybės sąvoką.

Trečiasis prietaras

Ir galiausiai mes pradėdami suprasti, kad regėjimas arba vizija nėra mechaniškas elementų užfiksavimas, bet reikšmingo struktūrinio rašto (patern) suvokimas. Dailininkas nėra mechaniškas prietaisas, rekorduojantis vaizdus ar įvykius. Transkripcija nėra jo tikslas. Todėl jo sukurti meno objektai lieka vertingi ir tada, kai jie nutolsta nuo vadinamo „realistinio“ panašumo. Šiandien mokslo tyrimai parodė, kad mūsų protas yra pajėgus suvokti ir labai paprastus ir detaliai komplikuočius vaizdus. Taigi

normalus ir protiniai sveikas žmogus yra pajėgus ne tik „atkurti“ arba suprasti kito žmogaus vaizdinę kūrybą, bet ir pats kurti vaizdus. Laikaisi nuomonės, kad menas, šuo atveju vaizdinis menas, yra prieinamas kiekvienam juo besidominančiam individui.

Sutinku su visais menu besidominčiais, kad Dailė yra labiausiai konkretus pasaulio dalykas. Iš tikrųjų, jis yra taip paprastas pasiekiamas, jog nėra mažiausio pagrindo sumaišyti tų žmonių proto, kurie nuosirdžiai gerėjimo si menu siekia.

(Iš kultūrinės vakaronės Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje, š. m. gegužės 16 d.)

Nauji leidiniai

• Feliksas Jucevičius, MENAS SPALVŲ IR FORMŲ ŽAISME. Spaudė Immaculata spaustuvė, Putnam, Connecticut, 1975 m. Leidinys 240 psl., kaina 5 dol.

Tai tos srities knyga, kokių mūsų labai reta. O jų labai reikia. Mat, gyvename tokiam krašte, kurio kiekvienam didesniai mieste yra neįkainojamos vertės dailės kūrinių muziejai ir bibliotekos. Amerika, kaip turtingas kraštas, lengvai prisipirko Europoje ir kitur pačių vertingiausių meno kūrinių. Ypač šio krašto meno muziejai į savo galerijas šiandien yra sutraukę neapėriamą pasaulinės dailės lobį.

Tokioje situacijoje ir Amerikos lietuvių yra labai lengva artimiausiam savo miesto dailės muziejuje arba įvairiomis progomis ir kitur nuvažiuojant užtekti muziejuosna ir gėrėtis tuo, kas

yra meno pasaulyje nepaiecinančio ir amžino.

Kad toks žvalgymas būtų prasmingas ir vašingas, reikia ne tik meno istorijos raidos žinojimo, bet ir tam tikro orientavimosi meno filosofijoje aplamai.

Ši Felikso Jucevičiaus knyga šioje srityje bus kiekvienam labai pravarti. Tai drauge ir meno istorijos, ir meno filosofijos simbiozinė knyga. Veikalas parašytas gyvai, nenuobodžiai, aiškiai, įdomiai.

Knygoje, be įvado ir išnašų, yra še didieji skyriai: Menas ir žodis, Kūrėjas, kūryba ir kūrinys, Menas ir dievai, Metafizikos užuomina mene, Liudo Varsio estetinės pažūros: menas ir gamta, Lemtingieji žingsniai, El Greco ir Goya, Didžioji meno avantiūra.

• I LAISVĖ, 1974 m. gruodis, Nr. 62. Politikos žurnalas. „I Laisvė“ išleina tris kartus metuose. Leidžia Lietuvių Fronto Bičiuliai. Šio numerio redaktorius — Vytautas Volertas, Administratoriaus Aleksas Kulnas, 7034 Hartcrest Drive, Rancho Palos Verdes, California, 90724. Metinė prenumerata Amerikoje, Australijoje ir Kanadoje 7 dol., kitur — 5 dol., atskiro numerio kaina 2.50 dol.

Šiame numeryje rašo: Stasys Barzdukas „Tarp lietuvių tautos istorinių stebuklų ir kasdienybės negalavimų“, Vincas Maciūnas „Dvi knygos, kurių mums reikia“, Vytautas Kamantas „Lietuvių bendruomenės darbai ir žygiai“, dr. Henrikas Brazaitis „LB visuotinumą, demokratiškumą ir vadovybės sudarymas“, Juozas Ardyš „Didysis darbas šiandien ir ateity“, Z. Prūsas „Po 25 metų“, „Jaunesnieji kalba“ skyriuje pasisako: Regina Zymantaitė, Marija Elvaitė, Antanas Razma ir Linas Sidrys. Aktualių pastabų puslapiuose kun. K. Pugetičius kalba apie radiją ir televiziją. Pateikiami išpūdziai iš 1974 metų LFB poilsio ir studijų savaitės Dainavoje, apžvelgiami LFB senosios Centro valdybos darbai. Vedamųjų puslapiuose:

„Mirtis ir grėsmė“ (prof. J. Brazaičio mirtį prisimenant), „Balkime maišai“ ir „Vėliavas nuleidžiant“ (dr. K. Ambrozaičio žodis, biagiant LFB studijų savaitės Dainavoje).

• VIENAS IS REZISTENTŲ KARTOS: DR. PRANAS PADALIS. 1911-1971. Spaudai paruošė J. Brazaitis. Atsisiuntimui pateikė: M. Avietėnaitė, K. Brazauskas, kun. V. Dabušis, dr. A. Dabušis, dr. J. Kazickas, A. Kazickienė, J. Km. J. Laučka, D. Padalienė, J. Pažemėnas. Nuotraukas parūpino: A. Grinienė, dr. A. Kučas, J. ir Iz. Laučkaitė, dr. V. ir V. Majauskai, V. Maželis, B. Sidzikauskienė ir V. Vaitiekūnas. Spaudai jas paruošė ir užsklandas nupiešė P. Jurkus. Spaudė Pranciškonų spaustuvė, 341. Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, 1974 m.

80 psl. leidinyje yra še skyriai: Gimnazistas (1921-29), Studentas (1929-35), Dėstytojas (1935-43), Šalia universiteto (1936-43), Rezistencijos atmosferoje (1940-44), Rezistencijos veikloje (1940-44), Tarp Lietuvos ir Amerikos (1944-46), Veikėjo rolėje (1946-48), Vėl universitete (1948-54), Amerikos Balse (1954-59), Iškimbė draugam ir idėjom, Ekonominės sąlyšės ir tikrovė, Fizinė ir moralinė depresija (1939-71), Iš perspektyvos: savos generacijos fone.

Kaip knygos applanke rašoma, šio leidinio iniciatorius bei redaktorius buvo prof. Juozas Brazaitis, dr. Prano Padalio bičiulis. 1974 metų pavasarį (gegužės ir birželio mėnesiais) jis ėmė tą knygą organizuoti, apklausti žmones. Surinkęs medžiagą, greitai ją sutvarkė ir parengė knygą. Tačiau išspausdintos knygos jau nebematė. Prof. Juozas Brazaitis mirė 1974 m. lapkričio 28 d.

• LAISKAI LIETUVIAMS, 1975 m. birželio mėn. Nr. 6. Žurnalą leidžia lietuvių jėzuitai. Redaguoja Juozas Vaišnys, SJ. Administratoriaus Petras Kleinas, SJ. Redakcijos ir administracijos adresas (2345 W 56th Street, Chicago, Ill. 60636. Metinė prenumerata 6 dol.

Naujame žurnalo numeryje rašo: A. Rubikas, Vincentas Liulevičius, Alfonsas Grauslys, Juozas Prunskis, Zenta Tenisonaitė, J. Venckus, SJ, Vyt. P. Zubas. Įdomūs ir aktualūs skyriai: Seima, Jaunimas, Tėvynėje, Knygos, Kalba, Filmai, Atgarsiai.

Numeris iliustruotas Henrietos Virkau - Vepšienės meniškomis nuotraukomis.

• J. Venclova, LIETUVIŲ TAUTOS PAŠAUKIMAS. Leidinys 80 psl., spausdintas „Draugo“ spaustuvėje, kaina 1.50 dol., gaunamas ir „Drauge“.

Knygutė suskirstyta į šiuos skyrius: 1) Žmogaus tautinis pašaukimas, 2) Lietuvių pareigos savo tautai ir tėvynei, 3) Tautos pašaukimas, 4) Lietuvių tautos pašaukimas, 5) Visais atvejais lietuvių tauta išlaikė senąjį indoeuropiečių bendrąjį palikimą, 6) Ką sako pasaulio mokslininkai apie lietuvių kultūrą bei civilizaciją bendrai, 7) Ką sako apie lietuvių meną, 8) Ką sako apie lietuvių dainą, 9) Ką sako apie lietuvių tautinius drabužius, 10) Ką sako apie lietuvių tautinius šokus, 11) Ką sako apie lietuvių kalbą, 12) Ar senovės lietuvių turėjo savo nuosavą raštą?, 13) Ką davė Lietuva bei lietuvių tauta pasauliui, 14) Ką davė Lenkijai, 15) Apie Adomą Mickevičių, 16) Ką davė Rusijai, 17) Ką davė Vokietijai, 18) Ką davė Prancūzijai, 19) Ką davė Anglijai, 20) Ką davė Amerikai, 21) Apie gen. Tada Kosciūšką, 22) Bendroji išvada.

Aplamai šioje J. Venclovos Lietuvių tautos pašaukimo temoje besidomintis Lietuvos praeitimi ir lietuvių tautos kultūra bei lietuvių galės rasti labai naudingų žinių.

Kultūrinis paminklas šviesiam idealistui

JUOZAS PRUNSKIS

TEVAS JONAS BRUŽIKAS, SJ. Spaudai paruošė T. Br. Krištanavičius, SJ. Viršelis dail. A. Kurauskas. Spaudė M. Morkūno spaustuvė Chicagoje. Išleido lietuvių jėzuitai Chicagoje 1974 m. Leidinys 180 psl., kaina \$4.00, gaunamas ir „Drauge“.

Tik ribotą skaičių turime žmonių, kurie visas savo jėgas, visą savo gyvenimą yra pašventę pamiltiems idealams. Vieną iš pirmiausių vietų šioje srityje užėmė jėzuitas kun. Jonas Bružikas. Kai kas suminė, jog jis karais naiviai persitengdavo, bet niekas neabejoja, kad jis viską darė nuoširdžiai, kaip jo idealais deganti širdis ir sąžinė liepė. Tai buvo tauri ir labai aktyvi asmenybė, ir gerai, kad ji susilaukė reikiamo kultūrinio paminklo leidinyje „Tėvas Jonas Bružikas, SJ.“. Knyga rūpestingai paruošta lietuvių jėzuitų istoriko kun. Br. Krištanavičiaus, gana gausiai iliustruota ir skoningai išleista.

Pagrindinę medžiagą čia sudaro paties velionio kun. Jono Bružiko atsiminimai, kuriuos surašė, jam susigulus, įsakė jo vyresnybė. Tačiau čia jo pasakojimai nėra pirmuoju asmeniu, o tik panaudota kaip pirmieji

medžiaga, prijungiant duomenis dar ir iš kitų šaltinių. Paskutinės mūsų didžiojo misionieriaus dienos aptartos jo bendro darbo Brazilijoje draugu — kun. P. Dauginčio ir kun. A. Saulaičio.

Kun. J. Bružikas dvasinės kultūros skleidime mūsų tautoje užima vieną iš pirmųjų vietų. Jis yra pravedęs beveik tūkstantį misijų ir rekolekcijų ištisomis parapijoms, vyrams, moterims, jauniui, kunigams. Jis yra išplatinęs daug tonų religinių knygų, yra redagavęs religinį žurnalą „Zvaigždė“, „Misijas“. Jis Vokietijoje išeiviams pradėjo leisti „Misionieriaus Laiškus“, iš kurių išsivystė dabartinis aukšto lygio religinės — tautinės minties žurnalas „Laiškai Lietuviams“.

Ši knyga atskleidžia, kaip Garliavos apylinkių ūkininko sūnus su didele vanga galėjo prasižinti į mokslą. Drauge su kun. Bružiko biografinėmis žiniomis čia duodama nemažai žinių apie Veiverių mokytojų seminariją, lietuvių Zitomirio seminarijoje, jėzuitų augimą Lietuvoje, jėzuitų gimnazijos darbą, religinius sąjūdžius Lietuvoje.

Skaitytojas stebėsis, kiek daug pasisventimo tas uolus apašta-

gonininkų ir muzikų sąjungos seimui New Yorke. Baigiamas Nelės Mazalaitės „Legenda apie prisikėlimą“, rašoma apie naujosios liturgijos uždavinius lietuviams vargonininkams ir muzikams. Duodama plati muzikinio gyvenimo kronika.

• SKAUTŲ AIDAS, 1975 m. gegužės mėn. Lietuvių skautų mėnesinis žurnalas. Leidžia LSS Tarybos Pirmia. Vyr. redaktorė — A. Namikienė, 6041 S. Fairfield Ave., Chicago, Ill. 60629. Administratoriaus A. Orentas, 6842 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629. Leidinio metinė prenumerata 5 dol.

Žurnalas gausiai iliustruotas. Jame daug skautiškosios veiklos aktualijų. Bet nestoka ir kiekvienam įdomių pasiskaitymų. Pavyzdžiui, šį kartą kun. Antanas Saulaitis mus supažindina su egzotiška Brazilija.

Knygos apie tėvą Bružiką viršelis, pieštas Algirdo Kurausko

las galėjo parodyti misijų darbą pvz. Amerikoje, per vienerius metus vedamas misijas net 46 savaites, arba Kaune, kai misijų vedimo metu jam tetekdavo rakties poilsio trejetas valandų, kai per porą savaitių buvo išsklausęs apie 1,000 išpažinčių. Net bolševikų okupacijos metu jis vedė misijas, kol buvo uždarytas kankinėjimas, bet ir ten atskiriems kankiniams slapta vedė rekolekcijas. Kankinio mirtis kavo vienas iš jo troškimų, ir tai jam davė nuostabaus įkvėpimo raudonųjų kalėjime. Jo noras buvo mirti ne lovos neveiklume, o apaštališkom lauke, kas ir išsipildė 1975 m. kovo 13 d. belankant ligonius, užgavus jį traukiniui. Nei širdies liga, nei kiti sunkūs sveikatos sutrikimai jo nesustabėdė.

Visa tai gyvai atsispindi šioje leidinyje. Dabarties laikais, kai daugelis paskestame asmeniškuose rūpesteliuose, kai daugelis įsikūrimas daugeliui dvasiai svarbiau už vidaus kultūrą, šis leidinys bus labai naudingas, tauraus pavyzdžio suviejėjimui, išryškindamas kasdieniško menkavertystę.

Tiesa, kun. Bružikas buvo daugiau liaudies apaštalas, taigi ir šis leidinys yra daugiau populiariaus pobūdžio, ne istorinė biografija, tačiau pagrįdė, jis remiasi tiksliais autobiografiniais duomenimis ir liudijimais asmenų, kurie kasdien su velioniu gyveno, taigi yra tikslūs, be to — gyvas, nenuobodus, skaitamas su informacine nauda, padedantis prie dvasinės kultūros ugdymo.

Philomena sako:

- KAS NETAUPO ATEICIAI, TAS NESIRUOŠIA ŠVIESESNIAM IR TINKAMESNIAM GYVENIMUI.

CHICAGO SAVINGS MOKA ANT PAPRASTŲ KNYGŲ 6.25%
\$1,000 įdėti vienam mėnams duos 6.5%
\$1,000 įdėti 4 mėnams duos 7.5%
\$1,000 įdėti 6 mėnams duos 7.75%

Nuošimčiai priskaitomi kas dieną, išmokami kas trys mėnesiai. Kiekvienas taupytojas yra apdraustas iki \$40,000 per Federalinės Valdžios Apdraudą F. S. L. I. C.

CHICAGO

savings and loan association

6245 south western avenue 476-7575

ĮSIGYKITE PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMUI PRIEMONĘ

Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarimą ir geriausias pirkimo sąlygas.

CHRYSLER CORDOBA
1975 m. Sportinis, ekonomiškas
2 durų Hardtop
Nuo \$4,475.00

PLYMOUTH VALIANT — 2 durų ar 4 durų, 6 cilindrių iki 25 mylių galiono

Turime jaunuoliams mašinas: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų, įvairių kainų. Pradedant nuo \$50.00. Mūsų dirbtuvėse prityrę mechanikai pataisys karoseriją (Body), sparnus (Fenders) ir sureguliuos motorą.

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer VI 7-1515

Seniausias automobilų pardavėjas Chicagoje, gerbiamas virš 50 metų.

Kultūrinė kronika

LIETUVIAI — NUOTRAUKOS MENININKAI

Beivijoje mūsų foto menininkų darbas ne kartą turime progos pasidžiaugti rengiamose parodose ir šiaip periodinės mūsų spaudos puslapiuose. Ne vienas šios srities lietuvių menininkas yra plačiai žinomas ir ne lietuviškoje visuomenėje, yra įgijęs net tarptautinį garbę.

Australijoje toks yra Olegas Truchanas. Jis tapo kone legendinis dar beveik žmogaus nepalietos Australijos gamtos fotografuotojas. Tos rūšies jo nuotraukos yra nuostabių grožio įkūnijimas. Vienoje šioje savo misijoje jis tragiškai ir žuvo, nusikendęs kalnų tarpeklio užiančioje upėje 1972 metais. Dabar Australijoje jo vardas yra taip žinomas, kad kai kurios dar bevardės jo aplankytos laukinės gamtos vietos yra pavadintos Truchano nuotraukomis, visur pažymint, kad jis yra lietuvis, iš tėvynės pasitraukęs, rusams Lietuvą okupuojant.

O praėjusios savaitės didžiojo Chicago's dienraščio "Chicago Tribune" sekmadieniniame mągazine (birželio 29 d.) duodamas net kelių puslapių Mykolo Budrio nuotraukų montažas apie tradiciškai labai konservatyvią Ilinojaus vokiečių ir šveicarų ūkininkų bendruomenę, vadinamą Amish. Prie puikios nuotraukų montažo pridėta ir jų autorius Mykolas Budrio nuotrauka, pažymint, kad jis jau daugiau kaip 8 metus dirba kaip fotografas šio dienraščio štabe. Primenama taipgi, kad Budrys, rusams okupuojant jo tėvynę Lietuvą, pabėgo į Švediją, o vėliau atvyko į Ameriką.

BAIGIA APAKT SARTRE

Prancūzų egzistencialistas rašytojas Jean Paul Sartre pareiškė, kad jis baigia apakti ir jo kaip rašytojo karjera jau esanti baigta, bet jis dar planuoja pravesi eilę televizijos programų.

MIRĖ PULITZER PREMIJOS LAUREATAS

John Fetterman, 55 m., du kartą laimėjęs Pulitzer premiją, "Louisville Times Scene" žurnalo redaktorius, mirė Louisville mieste.

PROBLEMAS SPRENDZIANTI DRAMA

Lorraine Hansberry (mirusios 1965 m.) plačiai pagarsėjusi drama "A Raisin in the Sun" (yra susuktas ir jos filmas) iki liepos vidurio statoma Chicago's Forum teatre. Drame iškyla rasių, generacijų, negimusių žudymo problemos, teisingumo ir charakterio taurumo susikryžavimai. Tie klausimai įgyja naujo gyvumo, kai perteikiami gerai pasirodusių profesionalių aktorių. Svarbų motinos vaidmenį atlieka Claudia McNeil, kuri vaidina šią dramą pradėdant statyti Broadway teatre. Kiti aktoriai taipgi su geru pasirodymu: baigė studijas Goodman teatro dramos mokykloje (W. Taylor, R. Pittman). Illinois universitete (Ch. Makel), Cincinnati univ. (O. Caine) ir pan. Pastatymą režisuojant daug talento parodęs vienas iš pirmųjų Chicago's režisierių W. Pullinsi.

BUVO TALENTINGAS LAIKRAŠTININKAS

Dešimtmetį šiemet minime nuo mirties laikraštinių, rašytojo, visuomenininko Algirdo Kaulėno, kuris mirė 1965 m. birželio 22 d. Chicagoje, turėdamas 53 m. amžių. Gimęs Subačiuje, Panevėžio apskr. Mokėsi Panevėžio ir Jėzuitų gimnazijose, baigė teisę Vyt. D. universitete. 1942-1944 m. buvo Panevėžio dramos teatro direktorius. Veikliai dalyvavo šaulių s-jė, Vilniui vaduoti s-jė, Jaunojoje Lietuvoje, D. Britanijos Lietuvių s-jė, Lietuvos atgimimo sąjūdžio steigėjas. Londone su kitais įsteigė lietuvių dramos mėgėjų teatrą, bendradarbiavo daugelyje laikraščių.

MIRĖ KOMP. STOLZ

Austrijos kompozitorius ir dirigentas Robert Stolz mirė širdies smūgiu Berlyne. Yra sukūręs per 50 operėlių, 2000 dainų, 100 filmų muziką. Buvo sulaukęs 92 m. amžiaus.

PREMIJAVO LAIKRAŠTININKĄ

Dienraščio "Chicago Sun-Times" finansų redaktoriui E. Darby paskirta 1975 m. G. Loeb premija.

MIRĖ TV RASYTOJAS

Televizijos rašytojas ir programų rengėjas Rod Serling po širdies operacijos mirė Rochestery, N. Y., turėdamas 50 m. amžiaus.

RELIGINĖ DIAGNOZĖ

Prie Notre Dame universiteto veikianti Fides knygų leidykla vis duoda parinktus veikalus. Šiemet išleisti knygų tarpe randame William J. Bausch "Positioning. Belief in the Mid-Seventies" (1975 m., 176 psl.) Autorius nustebina savo giliu įžvalgumu ir dabarties religinio pasimetimo, nukrypimo į netikėjimą priežastis: iškilimas mokslo į centrinį punktą, visuotinio švietimo paplitimas su pozityvumo atspalviu, iškilimas kitų besivaržančių religijų, pasikeitimai gyvenimo stiliuje, institucinės religijos uždumimas, pasikeitimai visuomenėje ir tarpais religinių institucijų pasimetimas jų akivaizdoje, religijos atstovų žodžio atsilikimas nuo gyvenimo.

Cia suglausti ty priežasčių suminėm ypa blankūs, bet autoriaus išvystyme jie pasižymi pilnumu, įtikinamumu, prasmingumu. Tačiau, jeigu autorius yra stiprus tytytojas, linkimų į nukrypimą nuo religijos, tai pozityviojoje, antroje dalyje, kur jis stengiasi aptarti tikėjimo, Dievo, religinio žodžio, dogmos, Kristaus, atpirkimo, Bažnyčios, sakramentų prasmę tarpais jaučiamas jo paties pasimetimas, vargiai bėpateisinamas nutolimas nuo tradicinio Bažnyčios mokslo. Taigi veikalas gali būti naudingas praplėsti akiratį teologui, bet gali į pasimetimą vesti (ypač antroje dalyje) gilesnio religinio išsimokslinimo neturinčių skaitytojų.

CHICAGOS TEATRAS NEW YORKE

Chicago's teatrą, vadinamą Free Street Theater pasikvietė New Yorko Lincoln centras atvirame ore atlikti programą rugp. 12 ir 13 d.

SUSITIKIMAS SU BARITONU KAZIU JAKUČIU

Naujojo plokštelėj galima pasiklausyti "Kazio Jakučio" — mūsų jaunosios kartos dainininkų atstovą... žavų aktorių, atiduodantis "duoklę operinio dainininko menui" (J. Gliada).

Jo plokštelėje išgirsite 9 lietuviškas dainas ir 5 arijas. Dainų ir arijų žodžiai surašyti atskirai.

Pasidžiaugkite šio gryo aktorius dainavimu, įsigydamį šią naująją plokštelę dienraščio "Draugo" administracijoje, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Kaina \$6.00

Pridėkite 50 centų persiuntimui, o Illinois gyventojai mokesčius.

Vasaros miniatiūra

Nuotrauka Vytauto Maželio

"MINKŠTI" IR "KIETESNI" GĖRIMAI

Organizacijų pranešimuose apie renginius, o ypač piknikus vasaros metu, dažnai pasitaiko viliojamą pagundą kelti turintis priminimas, kad troškuliui nuraminti veiks "minkštų", žinoma, ir "kietesnių" gėrimų baras ar net keli barai kai kada.

"Minkšti" gėrai yra šlykšti kalbos šiukšlė, į pobūvių rengėjų žodyną įsibrovusi, kaip beįmanoma nevykusiai išvertus anglų kalbos soft drink. Žodyne soft drink aiškinamas šiaip: A non-alcoholic, usually carbonated beverage. Toks jis iš tikrųjų ir yra.

Lietuviško vertimo "minkštų" neturi nė vienos ypatybės, būdingos šiam gėrai: nei kad jis nealkoholinis, nei kad gazuotas (angliarūgštės dioksido) nei kad dėl to burbuliuojantis. Veikiausiai dėl pastarojo bruožo yra tekę girdėti soft drink lietuviškai vadinant burbulinčiu. Daugiau ar mažiau jis vykės būtų, bet pavadinimas bent šį tą bendra turi su tuo gėralu. Pagirtina jau pati pastanga ieškoti lietuvių kalbai tinkamesnio šiam dalykui ir žmoniškesnio termino.

Nealkoholinius gėralus paprastai geriami, norėdami troškuli nuraminti, taip sakant, atsigalvinti. Kaip tik šis ir yra pagrindinis jų bruožas, kuris teikia geriausią atramą jų pavadinimui pasidaryti. Vadinasi, jei šie gėrai gaivina geriantįjį, tai jie gali vadintis gaivieji gėrai. O tie pravaržiuojamieji "kietesni" gali visai žmoniškai būti vadinami svaigaisiais gėrais.

Regis, visi sutiksim, kad šie du pakaitalai gražūs, žmoniški, tikrai lietuviški. Belieka tik juos vartoti kalboje ir spaudoje vietoje besiskverbiančio anglicizmų taršalo.

Šių vykusių pakaitalų autorystės nesisavinu. Juos aptikau, bevardydamas 1973 m. "Mūsų Kalbos" Nr. 1 (tiksliai sakant, 9 psl.).

S. Kalvaitis

PASAULIO LIETUVIŲ ISTORIJOS REIKALU

Buvau užsimojęs parašyti pasaulio lietuvių istoriją. Tą darbą laikiau vienu prasmingiausių mano gyvenimo darbų. Daugeli metų rinkau medžiagą. Parašiau lietuvių emigracijos priežastis, išsivystymą į Lietuvos valstybės atkūrimo darbą, JAV lietuvių kultūrinę bei ekonominę veiklą. Toliau pradėjau rinkti medžiagą kitų kraštų lietuvių istorijoms. Tačiau atsisako taip, kad tą darbą turėjau atidėti į šalį. Kadangi apie tą ryžtą daugeliui pasakojau

žodžiu ir laiškais, be to, buvo žinutė ir šiame laikraestyje, tad jaučiu pareigos paaiškinti, kad suinteresuoti galėtų sužinoti.

Tai atsitiko dėl šios priežasties. JAV LB švietimo taryba priėmė liuanistinių mokyklų IX - XII skyriams naują istorijos programą. Pagal ją turėjo būti paruošti nauji vadovėliai, kiekvienam skyriui atskiras vadovėlis. Tą darbą atlikti įpareigojo mane. Tuo būdu nuo 1972 pradžios visą dėmesį sutelkiau minėtų va-

dovėlių paruošimo reikalams. Kadangi tie vadovėliai turėjo būti greitai paruošti (kasmet po viena), tad ruošiu lietuviškos tautos būdų, IX ir X skyriams jau atspausdinti. XI sk. rankraštis jau paruoštas ir atiduotas švietimo tarybai. Beliko XII skyriui. Tas darbas turėtų būti baigtas 1976, jei viskas laimingai seksis.

Švietimo tarybai turėjau padėti paruošti tuos istorijos vadovėlius, kurie tikrai buvo reikalingi. Man atrodė, jog mano talka tam tikslui buvo reikalinga ir prasminga. Tačiau, tą darbą dirbdamas, jaučiu neramumą, kad nustūmiau į šalį pasaulio lietuvių istorijos rašymą, nors to ryžto neatsisakiau. Kai baigsiu ruošti istorijos vadovėlius, manau grįžti prie pasaulio lietuvių istorijos. Kad greičiau ji būtų parašyta, ryžausi ir šiam darbui panaudoti lietuvišką talką: pakviesti įvairiuose kraštuose gyvenančius istorikus, kad jie parašytų gyvenamojo krašto lietuvių istoriją. Sau pasiūlyti tik redaktoriaus titulą ir pareigas.

Ta kryptimi pasaulio lietuvių istorijos rašymo ratas jau įsukamas. Keliuose kraštuose jau rašoma. Kai susitarė su visų kraštų istorikais dėl tos istorijos rašymo, paskelbsiu tų asmenų pavardes.

Suinteresuotiems norėjau pranešti, kad žinotų, kokiame būklėje yra pasaulio lietuvių istorijos rašymas. Būčiau dėkingas, jei kiti laikraščiai tą žinią paskelbtų savo forma, nes teparčiau tik šiam laikraščiui.

Vincentas Linlevičius

FILMŲ ĮVAIRUMAI

STASĖ SEMENIENE

Su "The Godfather" filmo pasisekimu prasidėjo ištisa gangsterių gadynė. Tuoj sekė "The Godfather Part II", susižėręs visą eilę Oskarų dėl savo puikios pastatymo. Tačiau visi kiti, mėginę pamėgdžioti ankščiau minėtus filmus, nepasiekė to lygio nei pastatymo, nei meniškuo, nei kitu kuriuo atžvilgiu.

Vienas tokių filmų buvo spalvotasis "CAPONE", kuris kulkosvaidžiui prasišlyne kelią per Chicago's praminto Randave'žio gyvenimą — nuo jaunystės iki paskutiniųjų gyvenimo dienų.

"Capone" garsinamas, kaip filmas, kuris atskleidžia teisybę, atidengia vardus, ir parodo tikruosius faktus — jų tarpe baisias, plačias pasaulio Chicago's vardą visam laikui sugadinusias Sv. Valentino dienos skerdynes.

Tačiau, nežiūrint išpušto reklamavimo, filmas yra kruvinas, vulgarus, skerdynių ir žudymų nepabaigiamas virtinė. Trūksta tikrų faktų, su jais prasilenkiama ir net perdem fantazuojama. Norėta pastatyti dokumentinį filmą, o išėjo nei dokumentinis, nei pagaliau pramoginis.

Litūna pripažinti, bet jis nėra net pakenčiamai įdomus stebėti. Gal koks vienas menkas juokelis visame filme ir daug brutalumo. Filmas nusibosta nuolatinių pasikartojamais visos serijos scenų, kuriuose vyrai automobiliuose privilioja prie restoranų ir kerpa gyvybes kitų gangsterių savo kulkosvaidžių ugnimi.

Taipgi Chicago atvaizduota taip, kad tikras čikagietis neatpažins savo miesto. Praėjo laikai, kai Hollywoodo kartotinės scenos ir automobilių vaikymasis apie tuos pačius gatvių kampus patenkintų rimtą žiūrovą.

Ben Gazzara, Amerikos italas (ir net sicilietis), Capones rolėje saučia ir rečia, kad norisi prisukti bent tonu žemiau. Apie kitų vaidybą negalima nė užsiminti. Kol pamatal antru kartu aktorių — jau jis nebegyvas.

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS,
ADDING MACHINES
AND CHECKWRITERS
NAUJOS — NAUDOTOS
Nuomoja, Pardoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas jums
pasitarnavimas
5610 S. Pulaski Rd., Chicago
Phone — 581-4111

GERA NAUJENAI!

Zemiausias persiuntimo
išlaidos!!
Jokia kita firma neturi žemesnias
persiuntimo kainas už
Inter-Trade Express Corp.

Dabar jūsų giminės gaus didesnę vertę, kaip niekada
ankščiau.

UŽSISAKYKITE DABAR
TIK PER INTERTRADE
EXPRESS CORP.

GERIAUSIA DOVANA
SIUSTI

I LIETUVĄ SPECIALOS RUBLIŲ PAŽYMEJIMAI

INTERTRADE EXPRESS
CORP. pirmiausia pasakė apie
tai, o jūsų giminės pritarė.

Su specialiu rublių pažymėjimais
jūsų giminės gali gauti
viską, ką tik nori, už dalelę
reguliarios kainos. Tai tas
pat, kai jėiti į krautuvę su
100 dol. ir už juos gauti 200
dol. ar 300 dol. vertės prekių.
o gal net daugiau.

INTERTRADE EXPRESS
CORP. mielai jums nemokamai
prisiųs įrodymą. Specialių
rublių pažymėjimus galima
paversti į reguliarius rublius
aukščiausiu kursu.

SU PILNA GARANTUJA
GREICIAUSIAS
PATARNAVIMAS

Pažymėjimai pristatomi maždaug
per tris savaites. Vieno
spec. rublio kursas yra \$2.70
TAS KURSAS APIMA VISKĄ.
NERA JOKIŲ KITŲ
MOKEJIMŲ.

REIKALAUKIT MŪSŲ NE-
MOKAMO ILUSTRUOTO
KATALOGO

Užsakykite Dabar.
Užsakykite tik per

INTERTRADE
EXPRESS CORP.

125 East 23rd Street

Penktas aukštas

New York, N.Y. 10010

Tel.: 982-1530

LABAI SVARBU

AUTOMOBILIAI

Pilnai garantuotas

greičiausias pristatymas

Pasirinkite iš šių naujų
modelių

ZHIGULI VAZ 2101

US \$3785.00

NAUJAUSIAS PAGERINTAS

EXPORT MODEL

ZHIGULI VAZ 2103

US \$4335.50

ZHIGULI VAZ 2102

US \$4168.75

STATION WAGON

US \$3835.00

EXPORT MODEL

MOSKVITCH 412 IE

US \$3526.75

MOSKVITCH 408 IE

US \$4002.00

MOSKVITCH 426 IE

US \$4293.75

STATION WAGON

NAUJAS PAGERINTAS

ZAPOROZHETS ZAZ 968 AE

US \$2751.00

REIKALAUKIT

SPECIALIŲ BIULETENIŲ

SU AUTOMOBILIŲ

PAVEIKLAIS,

APARTMENTAIS,

NAUDOTAIS ROBAIS

SVECIAMS IS USSR.

REIKALAUKITE MŪSŲ

SPECIALAUS BIULETENIO.

MES TURIM 26 METŲ

PATYRIMĄ

SIAME BIZNYJE IR

TAP PAT TURIM

TOKSTANGIUS

PATENKINTŲ KLIENTŲ.

A. TVERAS
LAIKRODZIAI IR BRANGENYBES
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th Street Tel. RE 7-1941

EKSKURSIJOS I LIETUVĄ IS BOSTONO IR NEW YORKE

Kaina nuo \$739.00

DAR YRA VIETŲ ŠIOSE GRUPESE

rugpjūčio 20

rugsėjo 3

rugsėjo 19

lapkričio 21

gruodžio 19

Prie šių grupių galima jungtis iš kitų miestų su papildomu mokestiu: pav., vykstantiems iš Chicago's \$119.00
Clevelando \$2.00
Detroito \$1.00
daugiau

Patartina registruotis iš anksto — vietų skaičius ribotas.

Dėl smulkesnių žinių kreipkitės į

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE

393 West Broadway, P.O. Box 116

So. Boston, Mass. 02127

Tel. (617) 268-8764

Savininkė: ALDONA ADOMONIENE

Air fares subject to Government approval.

**CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION**

B. E. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

VALANDOS: SEP. 24 d. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiadienį, uždaroma
ANTRAD. ir PENKTAD. — 9 v. r. iki 5 v. vak.
PIRMAD. ir KETVIRTAD. — 9 v. r. iki 5 v. v.

7 1/4 %

Mokamas už 6 m.

certifikatus.

Minimum \$1,000

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D.

Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

6 1/2 %

Mokamas už 1 m.

certifikatus.

Minimum \$1,000

Investavimo

sąskaitas

5 1/4 %

Mokamas už

investavimo

sąskaitas

Pinigai įnešti iki 15 d.

Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

SPYGLIAI IR ROYGLIAI

REDAGUOJA DR. S. ALIONAS

MŪSŲ JAUNIMO DŽIAUGSMAS

Mūsų jaunimas gauna daug pagyrimų ir taip pat nemaža pipirų. Taip jau yra gyvenime. Ne visi užsistarnauja pagyrų ir ne visi pagaliau, bet viskas eina bendran kaitan to jaunimo, kuris labai džiaugiasi, kad vyresnieji nebuvo tokie narsūs anais laikais, kai reikėjo mušti ruskį. Tada visi viską darė daug kukliau, tada bėgo, net dulkės kilo. O jei dabar kas nors ir nuvažiuoja pasižiūrėti, iš kur tada, taip sakant, skudurėlius nešė, tai ir dabar ten kovų neišvysto, labai kukliai pažiūri, parodo savo turtelius ir pilvelius ir vėl sugrįžta tos kovos vesti.

Jaunimas kartais atvyksta į kokius nors mūsų susirinkimus. Dalyvavo stebėtojai Cicero, Marquette Parko bendruomenės kaulinėse, taip pat stebėjo Det roito LB susirinkimo karą. Jaunimas žiūrėjo nuo prezidento stalo, iš vidurio ir galo salės ir džiaugėsi, kad jų tėvai ir seneliai kovojo kaip liūtai "Balso, prašau, neduok, sustok, prašau prie tvarkos, aš tik dėl tvarkos, jis rašinėjo į laikraščius melus, nepasiduok, oš išeinu, laikykis!", aldėjo salėje, ir visa tai labai džiugino jaunimą. Jis tiesiog buvo nustebintas močiutės ir mamutės, senelio ir tėvelio, tikriau sakant, abiejų generacijų žygdarbiais. Ir suprantamas jaunųjų džiaugsmas, nes, jeigu jų tėvai ir seneliai taip būtų kovoje prieš bolševikus, tada bolševikai būtų buvę sumalti į miltus ir sudiev, Amerika. Kas gi būtų rašęs ten kokį bilį į Ameriką įleisti lietuvius, jeigu jie būtų sumušę rusus.

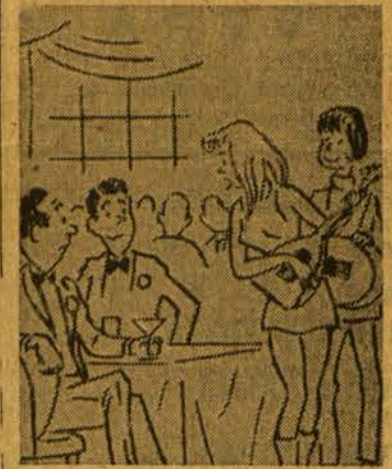
Jaunimas buvo tiesiog nustebintas, pritrinktas ir sužavėtas tėvėlių ir senelių šauniais kovos žūkliais, atsitraukimais, delegacijų ir komitetų atstatymais, apstatymais ir pergrupavimais. Tiesiog joks Vytautas Didysis šitaip nepajėgų kovos lauko komanduoti. Eįjimai, puolimai, pasitraukimai, užkirtimai, nuvertimai, atstatymai apstatymais, žodžiu, sūviai ir spūviai, tiesiog pritrinkėdamai veikė mūsų jaunimą, nustebintą modernios kovos strategijų. Mūsų jaunieji pamatė, kad taip skubiai bėgė iš tėvynės jų tėvai ir seneliai toli gražu nėra tokie bailiai, kaip galėjo atrodyti iš visų pasakojimų. Mūsų jaunimas tiesiog buvo sužavėtas vyresniųjų kova. Jei ta kova būtų buvusi tokia žiauri anais laikais, ne vienas jaunuolis tiek tematyty Chicago ar Los Angeles, kiek jų tėvai mato anuos savo gimines Sibire, tempiančius malkeles per baltą sniegulėlį.

Tiesia, jaunimas mato kovą Amerikoje ir universitetuose studentų tarpe, bet tos kovos jam atrodė visai paprastos, nes ką tu jaunam ir kvailam arba turtingam amerikiečiui padarysi. Jie kovoja iš pramogos, o mūsų tėvai ir seneliai kovoja iš patriotizmo. Todėl šitos kovos jaunimą baisiai gerai nuteikia, jie visai negali prileisti minties, kad, jei šitaip tėvai būtų kovo-

ję prieš okupantus, jų nė ženklo nebūtų likę.

Žodžiu, mūsų jaunimas yra pradžingintasis savo tėvų ir tėvukų, mamų ir močiutėlių nepaprastais žygdarbiais ir narsumais, bet ypač jis džiaugiasi, kad tie narsumai nebuvo parodyti prieš rusą, bent taip, kaip čia prieš savo brolių lietuvį. Žinoma, tai neturi reikšmės, viskas Lietuvos labui, Juk ir Mindaugas ne kieno kito, o lietuvių galvas kapojo, vienybės siekdamas.

Taigi malonu, kad mūsų jaunimas pralinksminamas. Jaunimas įvertina savo tėvus, kurie anais laikais tik todėl nekojo, kad, laimėję prieš ruskus, nebūtų patekę į Ameriką. Jeigu tėvai kovoja dabar, tai todėl, kad

Jaunimas dėkoja tėvams, už nebuvusias kovas.

Spaudos apžiūrėjimas

Odė lietuviškam batui

Komunistinė Vilniaus "Šluota" š. m. balandžio mėn. numery išspausdino vertą dėmesio kūrinių apie lietuviškojo bato šlovę, kurį aptrupinę pterteikiame mūsų skaitytojams:

"Lietuviškas batus! Tavo šlovę pasiekė zenita. Jeigu suklotume puslapius, kuriuose aprašytos tavo ydos, tai užklotume jais visos respublikos plotą su ariamais ir neariamais naudenimis naudmenimis bei melioruotomis pelkėmis.

Tavo atplyšęs padas šypsos iš televizijos ir dokumentinio kino ekrano.

Čia kiekvienas lietuvis tapo

Mindaugu ir siekia ko nors panašaus į A. Kairio "Karūną". Mūsų jaunimas linksmas, kad tėvai ir seneliai nesumušė rusų, nes tada jie būtų likę Pilviškiuose ar Zagarėje. Taigi, kas teigia, kad mes nemokame prieiti prie jaunimo, yra neteisingas. Jis žiūri į mūsų kryžiaus karus ir šoka iš džiaugsmo. Ir ką tu jam padarysi, ir reikia toliau jį linksminti, reikia toliau kariauti, negi gali skriausti mūsų jaunuolėlius, ypač šiais kongresiniais metais.

Spygliutiniai sakiniai E. Cinzo Raudonam arkly

— Pirmas ligai, antras karui, trečias senatvėje pasiramstyti.

— Rodos, Napoleonas yra papasakęs, kad nuo didybės iki menkystės tėra tik trumpas kvailumo tiltėlis.

— Sviesdami akmenį, sūvyniojame į vatą, o eidami į svečius, pasiteiraujame, ar esame laukiami.

— Meilė nėra vien tik pasilaikymas už rankelių — joje glūdi ir fiziologinių pojūčių ištikimybė.

SŪNUS APIE TĖVĄ IR KRIKSTO TĖVĄ

"Mano tėvas Liudas Gira naktimis rašė protarybinius straipsnius, o mano krikštėvis Antanas Smetona "silejo" dėl "tautos vienybės".

V. Sirijos Gira, "Komunistas"

Lietuvaitė Kuboje

"Mano draugės, išgėrusios porą "čerky", užsimanė dainuoti. Trys prancūzės prancūziškai — Alouette, trys anglės angliškai O my darling, I love you, o aš užtraukiau solo lietuviškai Oi tu Kuba, tu Havana, nerami širdelė mano, ir Kur tas berniukas, kurį aš mylėjau. Gidas, nugirdęs negirdėta kalba minint Kubą ir Castro, palaikė mane tur būt arabe, nes priėjęs, pirštu grasindamas, prikibo prie manęs, "arabi, arabi", lyg aš muščiau ir Kubą ir Castro. Kadangi aš po "čerkos" buvau jau truputį drąsėnė, sakau jam, glūšiau tu, aš ne arabė, o kanadietė, ir nešmežiui Kubos, nei Castro, bet giriu ir džiaugiuosi, kad čia viskas taip gražu ir man labai malonu. Su mimikos pagalba ir rankų gestikuliacija sušaukiau: Gracia Kuba, Havana! Salut Castro! Gidas patikėjo, nusišypsojo ir mums visoms užfundojo po gerą stiklą grogo ir dar po cigaretę. Cigarečių rūkyti tai negalėjom nes, taboka juoda ir labai smirda kaip "machorka".

ASAROS IR SPEKTAKLIS

E. Juodvalkytė, rašydama apie A. Landsbergio "Penkių stulpų pastatymą universitete, primena, kad buvo nemaža asarų: "Atėjo ji šį vakarą verkdamas", "ji asaras nubraukė", "Aš kone pravirkau", "po spektaklio apsikabinusios verkėm", "po pirmų mano žodžių ji pravirkė", "man kaskart asaros byrė".

Ir ko buvo verkti, jei spektaklis pavyko.

MEDICINOS MOKSLAS IR ALKOHOLIS

Medicinos mokslas tvirtina, kad, gerdamas alkoholi, nepagydyti slogos. Bet medicinos mokslu irgi slogos nepagydyti.

ISPODINGAS TREMIMŲ MINEJIMAS ANGLIJOJ

"Wolverhampton, Birmingham, Coventrio ir Gloucesterio Lietuvių S-gos skyriai visi bendrai rengia Tremimų ir M. K. Čiurlionio minėjimą.

Gros lenkų orkestras, veiklas turtinga loterija, "kietis ir minkštis" gerimai ligi 11:30 v. Kas svarbiausia — daug pigesni, negu kitur. Šokiai iki 12 val."

"Europos Lietuvis" Nr. 22

damas atsliepęs padu ir mesdamas iššūkį spaudai: kas — ką?

Pasigallėk mūsų, batus, ir duok atsikvėpti. Apsiauk ant savo gamintojų, modeliutojų ir planuotojų kojų ir išvesk juos į tyrus, kur paukštis neužskrenda, žvėris neužbėga. Padaryk šitaip, bateli lietuviškas, nes priešingu atveju laukia tavęs didžiausia gėda, kokios tik gali sulaukti atgrubnagių rankomis sukurtais kūriny. Paskubėk, nes pirkėjai jau telkiasi į taikliojo spardymo komandas. Vartai — šiek tiek žemiau tavo gamintojų, modeliutojų ir planuotojų juosmens. Tikslas — spardyti tof, kol tavo atsivėpęs padas įsielektrins, įkais ir pats prilips be kiljų, be rašymo ir asarų.

Prie ko prilips — ar prie auiluko, ar prie tavo gamintojo sėdynės — ne taip jau svarbu. Tegu nors vienoje vietoje pagaliau prilimpa Tai bus pirmasis poslinkis tavo reabilitacijos linkme".

Nėra jokio džiaugsmo neturėti ką veikti, bet yra džiaugsmas turėti daug ką dirbti ir tačiau išvengti to darbo.

Aš rašalą litrais laku, Igiiausiais kaltūnais aplipęs Krypauju lengviausiu taku. Aš darbu visokiam abuojaus

šlaistausi su savo kasta — Kol mano tėvelis darbuojas Būties problema išspręsta.

G. Demeņojas

RUSŲ KOMUNISTŲ BALSAVIMAI SLAPT

Kaimietis nuėjo atlikti pilietinę pareigą — pabaluoti. Rinkimų būtinės valdininkas padavė jam užlipintą voką ir liepė įmesti į rinkimų urną. Kaimietis pradėjo atidaryti voką.

— Ką tu darai? — šaukė partietis.

— Aš noriu pažiūrėti, už ką balsuoju, — sako kaimietis.

— Ar tu kvailas, — sušuko pareigūnas, — negalima, pas mus rinkimai yra slapti.

"Reader's Digest" 1975 m. birž.

GERAS MULAS

"Bet, gal būt, net dabar, šiandien, koks nors žmogus praktikuoja Texas laboratorijose — išrasdamas tokį mulą, su kuriuo galima nusiprausti, sakykime — tris dienas į priekį".

Danguolė Sadūnaitė, "Ateitis" 1975 m. 3

SVORIS IR AMŽIUS

Knygose mes skaitome, kad dramblių gyvena ilgiau už žmones. Greičiausiai dėl to, kad jie niekada nesirūpina apie bandymus numesti svorį.

"Reader's Digest", 1975 m. birž.

Medaliuoti ir nemedaliuoti šių laikų kovotojai.

LB IR PRIVATOS NESUTARIMAI

"Nesutarimų buvo ir mano tėviškėje. Mama norėjo parduoti vištą, o tėvas neleido, nes norėjo kiaušinių. Vis dėlto jiedu susitarė, o aš galėjau eiti gimnazijon. Dabar vyksta nesutarimai viršūnėse. Atsirado kažkokia "Reorganizacinė Bendruomenė". Kyla klausimas — kam turim duoti auką? Greičiausiai niekam neduosiu, kol viršūnės nesuistars".

K. Činčius, "Tėv. Žiburiai"

ISTORIJA KARTOJASI

Po antro pasaulinio karo 1945 m. vasarą anglų darbiečiai konservatorių ministerį pirmininką Churchillį išvertė iš valdžios, kad 2-ą pasaulinį karą laimėjo be darbiečių.

1974 m. rugpjūčio mėn, amerikiečiai demokratai išvertė respublikoną prezidentą Nixoną, kad pastarasis pabaigė karą Vietnamo be demokratų.

— Telyčios bilovė, o šerikas garšiai knarkė. "Šluota"

Mintys prakalboms pagerinti

— Mergina vyrą gali pagauti su veido pudra, bet su kepimo pudra gali jį išlaikyti.

— Gamta pasisikubino iš žmonių uodegas atimti, dabar kai kuriems prisiena liežuviu vizginti.

— Romantika yra bučiuoti merginą į akis, o realizmą kai į burną patenka dirbtinė blakstiena.

— Tribūnoje nebūtina daug kalbėti, tik būtina daug pasakyti.

— Tikras draugas nepavydi, bet padeda ir tada, kai mums sekasi.

— Pačiai tautiškliausiais prancūzų dailei atstovauja Renolro nuogos mergos.

Dail. V. Vizgirda

— Gerti tada ir pieno stiklas bei stiklėlis vyno.

Dr. J. Adomavičius

ŽMONOS PADEKA

— Kings Lynn, Anglijoje, mūrininkas Aleksander Michell, 50 metų amžiaus, žiūrėdamas skotiškų komedijų televizijoje, juokėsi 25 minutes ir nuo juoko mirė. Žmona pasiuntė televizijos stotiai nuoširdžiausią padėką, kad stotis darė jos Aleksą laimingą iki paskutinės jo gyvenimo minutės.

"Chicago Sun-Times"

ITARIMUI IŠVENGTI

Jauna pora keliauja į povestuvinę kelią, ir jaunoji žmona aerodrome sako:

— Žinai, Pauliau, nenoriu, kad žmonės suprastų, jog mes jauna vedžiai.

— Gerai, atsako Paulius, — tada paimk nešti didįjį lagaminą.

SUNKUS PASIRINKIMAS

— Nežinau ką daryti, — sako medicinos studentė savo draugei. — ar studijuoti mediciną ir būti panele daktare, ar baigti suktis prie docento ir būti ponla daktariene.

NEPALAIKO

Guodžiasi, verkšlena, skundžiasi be saiko, kad jo niekas, niekad, niekur nepalaiko.

O visų keisčiausia, kai prie lūpų kelia, — niekas nepalaiko jam... pilnų stiklėlių.

Be saiko svetingiems Saviems dažnai mes — spygyal O mielėmis sveteliams storliausiai sviestą tepam ant rieks,

paminė, kad svečiai vėl išsiuos į kelią, o su savais gyvent ir dirbt raiškes.

P. Raščius

LAŽYBOS

— Buvau susiderėjęs su žmona iš 5 dolerių, kad per savaitę numesiu 5 svarus. Bet po savaitės numėčiau tik 5 dolerius, — guodėsi nutukėlis kaimynui.

— Dešimtukai yra doleris po to, kai iš jo atskaito visus mokesčius.

VAISTAS

Jei jauti, pilietis, kad veimais apsidėda Ir stengias tau dūšią į peklą nujoti, Nerelika lūždėti, ilgai abejoti, O gydyt pradėti tik kleckais tą bėdą.

Jau mokslas ištyrė naudingą veikimą Lietuviškų kleckų, geriausios virėjos, Ir žmoniškai sūdo laikyti dėjos — Tik kleckais tvarkyti vėlinu apsidėda.

T. Aškis